

Els Secans de la Plana de Lleida. Gestió, coordinació i organització

**Informes resultants
Mollerussa, novembre de 2023**

Índex

Antecedents -----	2
L'Associació Leader de Ponent-----	2
Metodologia de treball-----	3
Informe nº 1. Secans de Belianes-Preixana -----	4
Sobre l'espai natural:-----	4
Descripció-----	5
Conclusions-----	8
Informe nº 2. Anglesola-Vilagrassa -----	10
Sobre l'espai natural:-----	10
Descripció-----	10
Conclusions-----	15
Informe nº 3. Plans de Sió -----	16
Sobre l'espai natural:-----	16
Descripció-----	17
Conclusions-----	21
Informe nº 4. Granyena -----	23
Sobre l'espai natural:-----	23
Descripció-----	24
Conclusions-----	28
Informe nº 5. Serra de Bellmunt-Almenara -----	29
Sobre l'espai natural:-----	29
Descripció-----	30
Conclusions-----	34
Informe nº 6. Plans de la Unilla -----	35
Sobre l'espai natural:-----	35
Descripció-----	36
Conclusions-----	39
Informe nº 7. Serra Llarga-Secans de la Noguera -----	41
Sobre l'espai natural:-----	41
Descripció-----	42
Conclusions-----	47
Informe nº 8. Secans de Mas de Melons-Alfés -----	48
Sobre l'espai natural:-----	48
Descripció-----	49
Conclusions-----	57
Informe nº 9. Secans del Segrià i Utxesa -----	59
Sobre l'espai natural:-----	59
Descripció-----	60
Conclusions-----	67
Conclusions generals -----	69

Antecedents

La Subdirecció General de Biodiversitat i Medi Natural té la necessitat de contractar la coordinació i organització eficient de reunions per la definició de diversos temes que afecten a la gestió dels Secans de la Plana de Lleida.

Les feines a realitzar seran facilitar la trobada amb diferents ens públics i altres actors del territori, mitjançant l'organització de reunions de treball per cada un dels 9 espais que formen els Secans de la Plana de Lleida amb la vocació que permeti a l'equip gestor dels Secans de la Plana de Lleida fer una coordinació adequada de l'ús públic, la promoció de l'espai, la detecció d'incidències al territori, i canalitzar les demandes i necessitats que els municipis poden tenir vers l'espai natural.

Els temes a tractar a les reunions hauran de ser com a mínim els següents:

- Ús públic. Problemàtiques, detecció de necessitats de senyalització, detecció de camins i/o senders no permesos, necessitats de regulació específica.
- Promoció de la organització d'activitats i perfil d'activitats adequades a cada espai.
- Espais degradats a l'interior de l'espai natural.
- Propostes de millora, avaluació necessitats, titularitats, actors implicats, etc.
- Divulgació i explicació dels Ajuts dels Espais Naturals Protegits.
- Coneixement àrees sensibles dins l'espai.
- Coneixement de les espècies, hàbitats, requeriments de les mateixes.
- Facilitar, difondre i promoure les jornades, activitats i/o actes organitzades per l'Òrgan de gestió dels Secans de la Plana de Lleida.
- Fer difusió de les actuacions realitzades pel Departament a l'espai natural.

La informació recollida de les reunions es recollirà a través d'un informe per espai.

L'Associació Leader de Ponent

L'Associació Leader de Ponent és una entitat que treballa a les comarques de l'Urgell, Pla d'Urgell, les Garrigues i el Segrià Sud.

L'any 2016 impulsa el projecte Espais Naturals de Ponent perseguint un objectiu: realçar els valors dels espais naturals de Ponent, en primer lloc, entre la població local per tal de garantir la seva preservació i, segon lloc, entre la població forana per tal de fomentar l'ecoturisme que ajudi a diversificar i potenciar l'economia al territori. En aquest projecte també es van incloure les comarques de la Noguera i de la Segarra, completant així la vegueria de Ponent que conté els 9 espais que conformen els Secans de Lleida.

Són nombroses les activitats realitzades durant aquest 8 anys; recull de material gràfic i informació dels diferents espais, convenis amb els diferents municipis que formen part d'un mateix espai, programa d'activitats anuals, projecte educatiu, promoció de rutes, etc

Tota aquesta feina i experiència, ha permès a la mateixa entitat tenir un excel·lent coneixement dels espais i de les persones que viuen i treballen en aquesta zona i copsar les seves necessitats.

Per tant la nostra entitat disposa del coneixement necessari per donar resposta a les necessitats de la Subdirecció.

Metodologia de treball

Amb l'experiència descrita anteriorment, que ens avala, i amb la convicció de poder sumar per uns secans més valorats, organitzats, resilients i conservats, descrivim la metodologia de treball emprada per la tasca que se'ns encomana.

En un primer moment, es fa la recerca de les persones representants dels diferents municipis que formen part dels espais naturals, així com també d'entitats públiques i privades que tinguin relació amb el mateix.

Tot seguit, es realitza una convocatòria de reunió a través de correu electrònic, proposant data, hora i lloc així com també el motiu de la trobada. Per garantir i confirmar-ne l'assistència dels participants, se'ls hi fa una trucada personalitzada.

Aleshores es realitza i dinamitza la reunió en qüestió, en la qual es prenen notes i es segueixen els diferents punts descrits en cada un dels informes per tal de mantenir un ordre i aprofundir, si s'escau, en els diferents punts que així ho requereixin. Posteriorment, es recull informació, documentació i comentaris de diferents agents contactats per tal d'incorporar-la als informes. En totes les reunions s'informa de l'existència dels Ajuts als Espais Naturals Protegits i se'ls anima a treballar amb els diferents agents locals per detectar necessitats i sol·licitar els ajuts.

Un cop feta la reunió, i per tal de copsar totes les opinions possibles de les persones implicades, es fa una trucada telefònica proposant les mateixes temàtiques així com també s'ofereix la possibilitat de realitzar un formulari online per si no poden respondre la trucada o bé volen ampliar la informació. Només per aquelles persones que no podien assistir a la reunió.

Tot seguit, es fa una recollida i anàlisi dels resultats obtinguts per tal de començar amb la redacció de l'informe resultant de cada un dels espais naturals.

S'espera que, un cop l'informe estigui validat per totes les parts, se'n pugui fer un retorn a les persones participants.

L'Associació Leader de Ponent té constància de tots els formularis, correus i fulls de signatures dels i les assistents a les reunions per tal de justificar la tasca realitzada, a més de la documentació redactada al llarg d'aquesta acció.

Informe nº 1. Secans de Belianes-Preixana

Data de la reunió: 16/07/2023

Sobre l'espai natural:

Ubicació:

Vegetació

Pràcticament la totalitat de l'ENP dels Secans de Belianes – Preixana està dedicada al conreu agrícola. Mentre que la part nord i central de l'espai, al marge esquerre del canal d'Urgell, està ocupada pels conreus herbacis extensius (70%), el terç sud s'empra per als conreus llenyosos tradicionals (28,7%). Aquests últims estan constituïts aproximadament en parts iguals per conreus de fruita seca (ametllers) i d'olivera. A més, hi ha certa presència de vinya i conreus de fruiters. La vegetació natural és pràcticament inexistent dins l'ENP. Tan sols han romàs 51 ha no conreades, que suposen menys de l'1% del total de l'espai protegit. Al sud apareixen àrees aïllades de pinedes de pi blanc amb sotabosc de brolles calcícoles o amb sotabosc de màquies i garrigues, així com brolles de romaní amb foixarda. Al tram sud del riu Corb existeixen també petites superfícies de bosc de ribera (HIC 92A0).

Fauna

En aquesta ZEPA les espècies designades com a prioritàries pel DMAH són el sisó, gaig blau, calàndria, xoriguer petit i esparver cendrós. També hi ha presència de la terrorola vulgar. En aquesta àrea es troba el principal nucli reproductor del sisó (*Tetrax tetrax*), incloent les millors zones per a la reproducció d'aquesta espècie, així com els llocs més favorables per a que els mascles situïn els seus leks (250 a 300 mascles). També es tracta d'un espai important per acollir a les seves construccions agrícoles poblacions de xoriguer petit (*Falco naumanni*) (3 parelles el 2009) i de gaig blau (*Coracias garrulus*) (30-45 parelles); així com un dels nuclis de nidificació de l'esparver cendrós (*Circus pygargus*) (5-10 nius) a la zona de regadiu del riu Corb. Com a zona de cereals extensius, són molt importants les poblacions d'alàudids, entre ells la calàndria (*Melanocorypha calandria*) que té aquí una de les seves millors poblacions estimades

en 772 parcel·les, i també amb la presència de la terrerola vulgar (*Calandrella brachydactyla*) amb 14 parcel·les. El torlit (*Burhinus oedicnemus*) té també poblacions importants amb 37-270 parcel·les.

Font: <https://parcsnaturals.gencat.cat/>

Descripció

Aquest informe aplega les impressions i opinions d'agents clau de l'espai natural Secans de Belianes-Preixana recollits en la reunió organitzada el 16 de juliol de 2023 a l'ajuntament de Belianes.

Els assistents en aquesta reunió van ser:

1. Salvador Cabrol - Ajuntament de Preixana
2. David Giralt - Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya
3. Anna Perelló Sanfeliu - Ajuntament de Tàrrega
4. Laia Recasens - Ajuntament de Tàrrega
5. Jaume Pané Roig - Ajuntament de Preixana
6. Llorenç Farré - Pagesia Belianes
7. Rosa Bisa Felip - ADV Valls del Corb
8. M. Carme Culleré Llaure - Ajuntament de Belianes
9. Teresa Fainé Codina - Infraestructures.cat
10. Carme Bernat Visa - Aigües del Segarra-Garrigues
11. Gerard Balcells Huguet - Ajuntament de Sant Martí de Riucorb
12. Enric Morera Font - Associació Leader de Ponent
13. Marta Satorres Salvadó - Associació Leader de Ponent

A més dels assistents, la convocatòria s'havia comunicat a:

1. Ajuntament Bellpuig
2. Ajuntament de Vilanova de Bellpuig
3. Ajuntament de Vilagrassa
4. Ajuntament d'Arbeca
5. Associació Vall del Corb
6. Cos d'Agents Rurals

La informació recollida es divideix en els següents punts:

A. La percepció general de l'Espai Natural Xarxa Natura 2000.

En primer lloc els ajuntaments indiquen que la població, sobretot la de Tàrrega, desconeix que part del municipi forma part d'aquest espai natural. Es reflexiona que caldria fer més educació sobre l'espai i prendre consciència de la importància d'aquests.

Es detecta un gran conflicte referent a les zones ZEPA i la pagesia. La visió des de la pagesia és que aquestes zones s'han gestionat deficientment i sense la participació del món rural. Es critica que els espais on se'ls va invitar a participar no eren realment de participació sinó de tria d'opcions preconcebudes des de l'administració. Volen ser més partícips de les preses de decisions que els afecten tant a la pagesia i ramaderia com al seu entorn de treball. També es

comenta el sentiment de la pagesia de expropiació de terrenys degut a la prohibició de cultivar alguns terrenys. També a causa d'aquestes zones indiquen que se'ls ha reduït l'oportunitat de reg que se'ls havia promès vinculada al Pantà de Rialb, oportunitats que se'ls havien promès abans de la designació de zona ZEPA.

Fan una crida a la informació per entendre el perquè, el com i els resultats de la gestió de les zones ZEPA, els guarets i les mesures que s'apliquen als espais protegits. Volen tenir constància dels resultats dels seus esforços, per exemple, de si les poblacions dels ocells que s'estan protegint estan millorant. Amb una millor comunicació i informació estarien més oberts a les propostes i entendrien el perquè d'aquestes mesures que els han ocasionat tants perjudicis. Reclamen diàleg entre tots els agents per millorar la situació, incloent pagesia, ramaderia, el sector ambiental i l'administració. Cal que els municipis entenguin l'espai natural com una cosa positiva ja que fins ara, ha tingut una visió negativa.

En contraposició, cal recalcar que ja s'han fet jornades de transferència d'informació i divulgació per la pagesia però aquests no hi han assistit. S'arriba a la conclusió de que falta trobar noves formes de comunicació amb aquests actors, un canal més proper.

Per altra banda, s'explica que de forma general, la pagesia, la ramaderia i la resta de població té un alt grau de desconeixement de les subvencions existents i dificultats a l'hora de sol·licitar-les. Hi ha un gran bombardeig d'informació per totes bandes que seria bo endreçar i facilitar ajuda al públic objectiu, doncs no poden estar al camp i fent tasques burocràtiques.

Finalment, aquest col·lectiu sol·licita mesures urgents per l'emergència cinegètica amb la plaga de conills, cabirols i senglars. Tot i que darrerament, degut a la pressió mediàtica de l'emergència, ha millorat la situació, sol·liciten menys limitacions per la caça d'espècies cinegètiques en les zones ZEPA quan aquestes provoquen perjudicis per l'ecosistema i l'activitat econòmica associada a aquest.

PROPOSTES DE MILLORA

- Acompanyament a la pagesia i ramaderia en la gestió de les finques, que entenguin què i perquè és el més òptim.
- Recollir necessitats de la pagesia i la ramaderia vers la informació que necessiten o volen rebre, d'aquesta forma es pot arribar molt més fàcilment a ells.
- Major transparència i divulgació dels efectes de les mesures imposades a l'espai natural, encarant-ho als diferents actors.
- Acompanyament en matèria d'ajuts i agilitzar o facilitar-ne la seva tramitació.

B. Ús públic.

La presència de turisme de natura a la zona es determina com una de les problemàtiques rellevants. Com a turisme de natura s'entén el públic que practica l'excursionisme, el ciclisme, l'ornitologia o la descoberta de fauna i flora a l'espai natural. Aquest turisme utilitza pràctiques incíviques a l'espai com entrar en zones de guaret, trepitjar els camps actius malmetent així la collita, aparcar els vehicles en zones privades i no permeses, dificultar les tasques a la pagesia

de la zona o deixar els animals domèstics sense corretja posant en perill la fauna i flora de l'espai. També s'identifica que el turisme de natura no aporta beneficis econòmics al territori doncs no es detecta que pernoctin ni consumeixin en restaurants i allotjaments de la zona. Per altra banda, es detecten també pràctiques incíviques per part de la pagesia, utilitzant les zones de guaret per estacionar maquinària agrícola i no considerant aquests espais com un element important de l'entorn.

PROPOSTES DE MILLORA

- Sensibilització i informació enfocada a cada col·lectiu per entendre la importància de l'espai natural i de les mesures que s'apliquen a dins.
- Augment dels efectius d'Agents Rurals i altres figures per augmentar el control i la informació in situ a l'espai natural.
- Reunions entre Agents Rurals i ajuntaments per coordinar esforços, tal i com es fa amb el cos de Mossos d'Esquadra de Catalunya.
- Regulació del turisme ornitològic i de natura. Crear i oferir serveis adaptats a les seves necessitats.

C. Activitats i perfil d'activitats adequades al espai.

S'identifiquen diferents singularitats de l'espai que son potencialment explotables a nivell d'educació ambiental:

- Pedra seca: actualment hi ha molts marges de pedra seca i altres estructures que s'estan degradant. La restauració és molt cara i pels propietaris és molt més rentable deixar-los. caure que recuperar-los. Hi ha un gran potencial a la zona per impulsar la recuperació d'aquestes estructures i fer-ne educació.
- Poblament iber: és una temàtica present a la zona i amb gran potencial, doncs és una singularitat.
- Floració: canvi del paisatge.
- Paisatge: natura, fauna i flora explicant també les dinàmiques de la pagesia i la importància d'aquesta en la conservació.

S'indica la importància de fer xarxa amb associacions i persones del territori que ja realitzen aquesta tasca. També que cal repartir el públic al territori, no massificar l'espai.

D. Espais degradats a l'interior de l'espai natural.

Existeixen diversos abocadors descontrolats que comporten una gran despesa, han anat gestionant-ho, però segueix succeint. Es facilita una ubicació on ha succeït repetidament:

<https://maps.app.goo.gl/te6Qp6o9xFPvjwWr9>.

Es detecten algunes zones on hi ha extracció d'àrids, graveres i pedreres que s'indica que estan molt malmeses, cal una restauració d'aquests espais.

Finalment hi ha una alta presència de cartutxos de caçadors a la zona. S'indica que hi ha hagut pressions a la societat de caçadors en recollir-los, doncs és la seva obligació.

E. Coneixement àrees sensibles dins l'espai.

La Zona central és el primer recurs per a espècies com el sisó i l'esperver cendrós. El nord és especialment bona per flora gipsícola:

Telochistes lacunosus:	Rochelia disperma:
	

F. Coneixement de les espècies, hàbitats, requeriments de les mateixes.

El sisó (*Tetrax tetrax*), l'esperver cendrós (*Circus pygargus*) i el xoriguer petit (*Falco naumanni*) son espècies altament sensibles que habiten a la zona.

G. Rutes existents i possibles punts d'inici d'aquestes.

No s'ha rebut informació sobre aquesta qüestió però sí que es pot dir que en el mateix espai hi ha la ruta '[Els Enigmes de'n Pius](#)', impulsada des del projecte Espais Naturals de Ponent i la [Ruta de les Pedreres](#), inclosa en l'aplicatiu de Natura Local.

H. Divulgació i explicació dels Ajuts dels Espais Naturals Protegits.

De forma general indiquen que la pagesia, la ramaderia i la població en general té un alt grau de desconeixement de les subvencions existents i dificultats a l'hora de sol·licitar-les.

Pel que fa a la línia d'ajuts als espais naturals, hàbitats i espècies, la reunió es va realitzar quan la convocatòria encara estava oberta, se'ls va informar d'aquesta línia, però s'apunta que aquest any, el període per presentar-se havia estat nefast ja que va caure al inici de les eleccions, canvis de consistoris i ningú havia tingut temps físic per posar-se amb això.

Conclusions

Es percep desinformació i manca de comunicació entre els agents que conviuen, d'una manera o d'una altra, amb l'espai natural dels Secans de Belianes-Preixana. Per una banda, el sector

primari està en desacord per polítiques que s'han aplicat al llarg dels anys en el seu lloc de treball, i per altra banda, el públic general està en desacord amb el propi sector perquè el veu directament culpable de les zones més degradades. No ajuda tampoc l'incivisme per part d'uns i altres a mantenir l'espai natural.

La conscienciació i sensibilització podria ajudar a canviar la mirada cap a l'espai natural però també cal determinar accions de diàleg amb les parts més afectades i implicades per tal que puguin sentir-se representats en la presa de decisions que afecten directament a l'espai natural.

La creació d'un canal de comunicació directe, amb associacions o teixit associatiu que aplegui tots els sectors representats, podria ser una bona eina per mantenir el diàleg i ser també un espai per vehicular la resta d'informació que pot ser d'interès (ja siguin ajuts, problemàtiques comunes, o bé accions per posar en valor el propi espai fetes per totes les parts implicades).

Altres observacions

Imatge de la reunió realitzada el 16/07/2023

Informe nº 2. Anglesola-Vilagrassa

Data de la reunió: 20/09/2023

Sobre l'espai natural:

Ubicació

Vegetació

L'ús dominant en l'ENP Anglesola – Vilagrassa és el conreu herbaci, que ocupa el 94% de la seva superfície total. La presència del riu d'Ondara i diversos canals secundaris del canal d'Urgell permeten l'existència de conreus herbacis extensius de regadiu a l'extrem sud i central de l'ENP. La vegetació natural existent ocupa 137 ha que s'estenen a l'est de la carretera C-53 d'Anglesola a Tornabous. Està constituïda per matollars halonitròfils de sòls àrids, HIC no prioritari amb codi 1430.

Fauna

En aquesta àrea es troba el principal nucli reproductor d'esperver cendrós (*Circus pygargus*), incloent les millors zones per la nidificació d'aquesta espècie (7 parelles el 2009), així com un dels nuclis de reproducció del sisó (*Tetrax tetrax*) amb al voltant de 29 mascles. Són aquestes dues les espècies prioritàries de conservació designades pel DMAH dins la ZEPA. També, com altres espècies presents, cal citar el gaig blau (*Coracias garrulus*) amb 1 parella, la calàndria (*Melanocorypha calandra*), amb al voltant de 90 parelles, la terrerola vulgar (*Calandrella brachydactyla*) amb 3 parelles, i el xoriguer petit (*Falco naumanni*).

Font: <https://parcsnaturals.gencat.cat/>

Descripció

Aquest informe aplega les impressions i opinions d'agents clau de l'espai natural Secans d'Anglesola-Vilagrassa en la reunió organitzada el 20 de setembre de 2023 a [Cal Gasol](#) al municipi d'Anglesola.

Els assistents en aquesta reunió van ser:

1. Justo Minguella Albareda - Ajuntament de Vilagrassa
2. Enric Valls - Ajuntament d'Anglesola
3. Nadine Serra Puigfel - Ajuntament d'Anglesola
4. Anna Perelló Sanfeliu - Ajuntament de Tàrraga
5. Teresa Fainé Codina - Infraestructures.cat
6. Carme Bernat Visa - Aigües del Segarra-Garrigues
7. David Orozco - Mas Colom, Borges International Group
8. Josep Vidal - Comunitat de regants Farrugats i Ajuntament Anglesola
9. Roser Roig Vicente - Cos d'Agents Rurals
10. Emili Ruiz Villalandr  - Cos d'Agents Rurals
11. Enric Morera Font - Associació Leader de Ponent
12. Marta Satorres Salvadó - Associació Leader de Ponent

A través del formulari en línia facilitat als agents que no van poder assistir a les reunions, van expressar el seu punt de vista:

13. Justo Minguella Albareda - Ajuntament de Vilagrassa

La informació recollida es divideix en els següents punts:

A. La percepció general de l'Espai Natural Xarxa Natura 2000.

En primer lloc tots els ajuntaments indiquen que la població desconex que la zona sigui un espai natural protegit. Degut a les condicions i la situació on es troba aquest, molt urbanitzat, amb l'autovia al costat i gran activitat antr pica, no s'identifica com un espai natural i la població no el tracta com a tal. El fet que l'espai no estigui senyalitzat i els accessos no estiguin acondicionats dificulta, encara més, la promoció d'aquest. Es reflexiona que caldria fer més educació sobre l'espai i prendre consciència de la importància d'aquests però en contraposició sorgeix el dubte de si realment es vol promocionar l'espai doncs, podria dificultar les tasques de l'activitat econòmica vinculada com la pagesia. Cal promocionar tots els espais naturals? El territori vol o necessita caçadors, turisme i altres activitat a l'espai? Qu  aportaria al territori? Hi ha queixes del turisme de natura com els ornitòlegs, que trepitgen collites i zones de guaret per realitzar les seves activitats, sense tenir en compte que estan malmetent l'espai i que les finques són de titularitat privada.

Un altre aspecte que es destaca són les conseq ncies de la denominació de zona ZEPa a l'espai natural.  s un tema que ha portat molta controvèrsia, sobretot per la pagesia de la zona, doncs consideren que ha sigut una imposició i desconexen el sentit de les mesures que implica. Es ressalta la falta de retorn i d'informació que han tingut els afectats per les mesures imposades. Volen saber si els sacrificis que han hagut de fer han millorat les condicions de l'espai natural i quins beneficis comporten pels diferents actors implicats. En contra, s'explica que ja s'han fet jornades, xerrades, guies i altres materials de difusió per explicar-ho però la pagesia no ha tingut interès en aquestes. Cal buscar espais i formes de comunicació efectives pels diferents col·lectius.

També destaquen que el retorn econòmic de mesures com la delimitació dels nius d'esperver cendrós no és suficient, els pagesos tenen pèrdues quan se'ls delimita la collita. Des de

Infraestructures i Aigües del Segarra-Garrigues indiquen que és la zona on els està costant més tirar endavant les mesures compensatòries. És una de les zones on hi ha més activitat real de pagesia, els terrenys estan actius i costa molt llogar finques per implementar les mesures compensatòries necessàries, a més, els preus que ofereixen no són suficientment alts.

Vinculat amb les mesures imposades, els pagesos reclamen més diàleg i la incorporació de les necessitats i les opinions de la pagesia en la gestió del territori. Ells són els gestors finals de l'espai i consideren que haurien de tenir-los més en compte al moment de planificar i ordenar-lo.

Es comenta el tema de les plaques solars i la transició energètica. Consideren que els parcs fotovoltaics són un problema general a la zona de Ponent i que creuen que no es pot parar però el seu punt de vista és negatiu, de modificació del paisatge i pèrdua de sòl útil per l'agricultura, un sector molt necessari i en constant regressió.

Finalment, sorgeix la situació especial que té la zona pel que fa al reg històric. Des de fa molts anys, a la zona, existeix un sistema de reg vinculat al riu ondara amb una infraestructura pròpia. Quan es va designar la zona ZEPA aquest sistema va estar afectat impedit la modernització de la infraestructura. Posteriorment s'ha dialogat amb els agents gestors i es va arribar a un acord per poder-ho modernitzar sota condicions (que no es reduïssin els índex d'aus i que no es modifiqués el paisatge) però els tràmits s'han quedat aturats i no s'ha avançat més. Actualment encara no tenen legalment el vistiplau per modernitzar ja que no hi ha el protocol aprovat però els regants de la zona han anat avançant igualment. Cal desencallar aquest aspecte per poder tirar endavant de forma correcta.

PROPOSTES DE MILLORA

- Acondicionar els accessos a l'espai natural i senyalitzar-lo millor.
- Major transparència i divulgació dels efectes de les mesures imposades a l'espai natural, encarant-ho als diferents actors.
- Millorar les compensacions econòmiques resultants de les mesures imposades a l'espai per evitar pèrdues econòmiques als implicats.
- Incorporar l'opinió de la pagesia i els actors reals de l'espai en la gestió, planificació i coordinació de l'espai.
- Revisar documentació pendent de redacció i aprovació de l'espai.

B. Ús públic

En primer lloc es comenta el poc interès per part d'alguns col·lectius de que l'espai sigui promocionat turísticament. Una de les coses que els preocupa és la presència de turisme ornitològic poc conscient i poc respectuós que malmet l'entorn. Tant per la pagesia, qui es veu afectada per l'accés als sembrats i als camps dels turistes, com per la fauna i la flora propis, a qui els turistes xafen, molesten i perjudiquen pel simple fet de voler fer una bona fotografia o veure l'espècie de prop, el turisme és un dels aspectes negatius a destacar de l'espai. A més, s'indica que moltes denúncies fetes d'actes incívics no acaben prosperant.

Seguidament s'identifica un altre problema que és el poc respecte vers els espais de guaret existents. Tots els actors malmeten aquests espais ja sigui estacionant-hi els vehicles com els cotxes o els tractors, utilitzant-ho com a magatzem de maquinària agrícola o deixant els gossos en llibertat perjudicant les espècies que hi viuen.

En general s'informa d'una sensació general d'impunitat per desconeixement de la qualitat d'espai natural i de les mesures i prohibicions que hi ha a l'entorn.

Finalment, sorgeix la problemàtica de les colònies de gats. Al ser un espai tant antropitzat amb zones urbanes extremadament pròximes a l'espai, la presència d'aquests animals és molt alta, el que comporta una alta depredació d'espècies de fauna, algunes protegides.

PROPOSTES DE MILLORA

- Major control per part de les autoritats de les activitats realitzades i dels actes incívics.
- Millorar l'educació ambiental de l'espai per difondre la importància d'aquest i les actuacions no permeses.
- Augment del control de les colònies de gats.

C. Activitats i perfil d'activitats adequades al espai.

S'identifiquen diferents singularitats de l'espai que són potencialment explotables a nivell d'educació ambiental:

- Ocells estepàrics: hi ha molta fauna associada a l'ecosistema present, amb alt valor científic, ecològic i social. Es proposa coordinar una activitat permanent de vídeo en línia (*streaming*) dels nius a la web de l'ajuntament, així ajudar a la difusió de l'espècie i de la importància de protegir-la.
- Fauna de la zona: no només hi ha ocells sinó que també s'han trobat altres grups importants presents com els micromamífers. Es proposa la realització d'activitats i l'establiment de punts d'aguait d'espècies presents.
- Dinàmiques de la pagesia: en un entorn tan actiu a nivell agro-ramader, es considera important explicar la importància d'aquestes tasques a tots els nivells i vincular-les a la dinàmica de l'espai natural.

Finalment es proposa impulsar una jornada coorganitzada per pagesia i administració sobre els valors naturals de l'espai, així com involucrar aquest sector en la presa de decisions dels usos de l'espai ja que es veuen perjudicats quan les activitats que s'organitzen afecten les seves finques.

D. Espais degradats a l'interior de l'espai natural.

Existeixen diversos abocadors descontrolats que malmeten l'espai. Els municipis opinen que és una de les zones amb major presència d'aquests abocaments però els Agents Rurals ens indiquen que ja els tenen ubicats i que molts són recurrents. Hi ha queixes que en alguns casos, l'anàlisi del tipus de deixalla és més car que la recollida i la majoria d'ajuts per aquesta activitat només cobreix la recollida.

El reg aeri, l'aqüeducte, està degradat i no funciona. Cal revisar quines zones s'han d'arreglar ja que hi ha molts canalets que estan trencats i deixats i s'indica que visualment és molt degradant. Els Agents Rurals tenen un informe fet de fa anys.

S'informa d'incidències de morts d'avifauna causades per les torres d'electricitat de l'espai.

Un aspecte que causa gran preocupació és la degradació dels marges de pedra seca. Actualment n'hi ha molts en mal estat i no hi ha previsió de recuperació doncs, aquestes actuacions tenen un cost molt elevat que els propietaris no poden o no estan disposats a pagar. S'indica que hi ha dues cabanes de tàpia a Vilagrassa i a Mas de Colom que estan plenes de nius de diferents espècies i que valdria la pena fer-ne un control i una actuació si és necessari.

Finalment, s'informa de la possibilitat d'ampliació del motocross de Tàrrega, fet que podria comportar un perjudici per l'espai. També de l'interès de la depuradora de Tàrrega en renaturalitzar-se, que podria ser una oportunitat per fomentar la biodiversitat.

E. Coneixement àrees sensibles dins l'espai.

Consideren que l'espai és tant petit que totes les àrees estan sota la mateixa sensibilitat i amb les mateixes problemàtiques.

F. Coneixement de les espècies, hàbitats, requeriments de les mateixes.

El sisó (*Tetrax tetrax*), l'esparver cendrós (*Circus pygargus*) i el xoriguer petit (*Falco naumanni*) són espècies altament sensibles que habiten a la zona. Se'n tenen d'identificats a la teulada de Mas de Colom però falta confirmació.

Es posa en valor la tasca de la pagesia a la zona al llarg del temps, doncs gràcies a ella avui gaudim de l'espai que s'ha pogut protegir i de l'hàbitat necessari per moltes espècies de les que es protegeixen.

G. Rutes existents i possibles punts d'inici d'aquestes.

No s'ha rebut informació sobre aquesta qüestió.

H. Divulgació i explicació dels Ajuts dels Espais Naturals Protegits.

S'informa de les Subvencions als espais naturals de Catalunya, als hàbitats i espècies del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural i de les línies d'actuació que cobreix, els quals estaven fora de termini de la convocatòria 2023-2024 en el moment de realitzar la reunió.

Es recalca l'alt nombre de caixes niu i altres instal·lacions i actuacions sense seguiment posterior a la concessió de l'ajut. Es reclama instaurar protocols de seguiment un cop finalitzat l'ajut per no omplir l'espai d'infraestructures que ningú sap si estan funcionant.

Finalment s'informa que hi ha desconeixement general respecte els ajuts als quals es pot optar, sobretot per part de la pagesia. Es demana més informació i facilitació dels tràmits.

Conclusions

De forma general, es detecta que l'espai natural és desconegut per la població general, doncs ja sigui perquè el sector agrari hi treballa de manera activa i perquè el fet d'estar molt urbanitzat no es percep que es tracti d'un espai natural que cal protegir. L'acondicionament d'aquest espai podria ser una forma de sensibilitzar tota la població.

A més, cal destacar que el sector primari ha passat desapercbut en el moment de retornar la informació necessària en relació a les zones ZEPA, quan sí que se'ls ha comunicat que les zones passarien a catalogar-se d'aquesta manera i que, en molts casos, haurien de canviar els seus hàbits. D'aquí el seu descontentament i queixa general. Per això també es demana més comunicació, per crear consensos i canalitzar informació.

Es reclama un seguiment de les actuacions que es sol·liciten a les línies d'ajuts per no sobrecarregar l'espai (ni amb material ni amb massificació turística).

Informe nº 3. Plans de Sió

Data de la reunió: 23/10/2023

Sobre l'espai natural:

Ubicació

Vegetació

El 97% de la superfície de l'ENP de Plans de Sió està ocupada per l'activitat agrícola de secà, concretament per conreus herbacis extensius, facilitat per la topografia pràcticament plana de l'espai. La superfície que ha conservat la vegetació natural es distribueix pels extrems de l'ENP, coincidint amb les zones més humides properes als cursos d'aigua naturals. La major varietat vegetal es concentra a l'extrem NO de l'espai protegit. Hi coexisteixen àrees ocupades per brolles de romaní amb foixarda, llistonars de terra baixa (HIC 6220) i espartars d'albardí. A la punta nord, a l'est del poble de Renant i coincidint amb el curs del barranc de la Pisquera, hi apareixen carrascars (codi 9340) i màquies i garrigues amb càdec (codi 5210). S'hi emplaça també una petita extensió de jonqueres de jonc boval (codi 6420). Sota el casc urbà de Claravall hi apareixen petites àrees ocupades pels matollars halòfils mediterranis (HIC 1420) i matollars halonitròfils (codi 1430).

Fauna

En aquesta ZEPA les espècies designades com a prioritàries pel DMAH són el sisó, el gaig blau, la calàndria, el xoriguer petit i l'esperver cendrós. També apareixen la terrerola vulgar i l'arpella pàl·lida. La població de sisó (*Tetrax tetrax*) d'aquest sector és la 2^a-3^a en importància de Catalunya, pel qual aquesta ZEPA és estratègica per a la conservació de l'espècie. En aquesta zona es donen densitats (3'3 mascles/km² i 0'7 femelles/km²) i productivitats (1'2 pollets/femella) de les més altes de Catalunya, encara que la seva distribució no és uniforme en el conjunt de la ZEPA. Es poden observar mascles de sisó a tota l'àrea, tot i que molt més escassa al nord (a causa del major relleu i el mosaic agroforestal). La distribució dels grups familiars es localitza al sud de l'àrea, principal als sectors de "Tornabous" i "Plans de Conill". El

número de mascles està al voltant dels 340. També és una zona important per a la calàndria (*Melanocorypha calandra*) (900-1400 mascles) que utilitzen els erms i guarets per la nidificació, i també apareix la terrorola vulgar (*Calandrella brachydactyla*) amb unes 13 parelles. En menor mesura es poden trobar poblacions de gaig blau (*Coracias garrulus*) amb 16-31 parelles i a la zona sud-oest, es troben nius d'esperver cendrós (*Circus pygargus*) (1-2 parelles) i en alguns petits canyissars l'arpella (*Circus aeruginosus*), amb 1-2 parelles. La presència de zones de carrascar permeten una gran diversificació en l'àmbit de les aus amb poblacions interessants de característiques molt més forestals, entre els quals es pot destacar el colltort (*Jynx torquilla*), l'astor (*Accipiter gentilis*) i el tallarol de garriga (*Sylvia cantillans*). Les poblacions de rapinyaires estan ben representades, tant en espècies diürnes com l'àguila cuabarrada (*Hieraetus fasciatus*), daurada (*Aquila chrysaetos*) i calçada (*Hieraetus pennatus*) que possiblement nidifica amb 1-5 parelles, a l'igual que l'àguila marcenca (*Circaetus gallicus*). També les espècies nocturnes són interessants: mussol comú (*Athene noctua*), xot (*Otus scops*) i gamarús (*Strix aluco*).

Font: <https://parcsnaturals.gencat.cat/>

Descripció

Aquest informe aplega les impressions i opinions d'agents clau de l'espai natural Secans d'Anglesola-Vilagrassa en la reunió organitzada el **23 d'octubre al [Castell de Concabella](#)** al municipi de Concabella.

Els assistents en aquesta reunió van ser:

1. Glòria Cucurull Codina - Ajuntament de Tarroja de Segarra
2. Imma Secanell Viladot - Ajuntament de Tarroja de Segarra
3. Josep M. Pomés Tella - Consorci Leader de la Catalunya Central
4. Dolors Pont Canosa - Castell de Concabella
5. Josep Maria Castella Estruch - Ajuntament de Torrefeta i Florejacs
6. Xavier Pintó Serra - Ajuntament de Concabella
7. Anna Perelló Sanfeliu - Ajuntament de Tàrrega
8. David Vilaró Gordillo - Ajuntament de Tornabous
9. Carme Bernat Visa - Aigües del Segarra-Garrigues
10. Teresa Fainé Codina - Infraestructures.cat
11. Josep Puig Rovira - Cos d'Agents Rurals
12. Miquel Rodríguez Lacambra - Cos d'Agents Rurals, Associació Limonium i resident local
13. Enric Morera Font - Associació Leader de Ponent
14. Marta Satorres Salvadó - Associació Leader de Ponent

A més dels assistents, la convocatòria s'havia comunicat a:

1. Ajuntament de Plans de Sió
2. Ajuntament d'Agramunt
3. Ajuntament de Puigverd d'Agramunt
4. Ajuntament de Barbens
5. Ajuntament d'Oliola
6. Ajuntament d'Ossó de Sió

7. Ajuntament d'Anglesola

La informació recollida es divideix en els següents punts:

A. La percepció general de l'Espai Natural Xarxa Natura 2000.

Primerament, la població en general indica que no es concep l'espai com a un espai protegit, és una zona poc coneguda i al considerar-se "erma" ningú li fa especialment cas. Des de moltes poblacions es desconeix que part del municipi formi part de l'espai natural o no es valora com una oportunitat o un aspecte positiu.

Per altra banda hi ha un conflicte generalitzat entre la pagesia i la protecció dels espais doncs, s'interpreta com una imposició i una limitació administrativa cap a la pagesia i els gestors finals del territori. A més, no s'han sentit inclosos en cap part del procés i això empitjora el sentiment negatiu cap a l'espai protegit. Hi ha força desconeixement dels criteris seguits per delimitar l'espai natural i la zona ZEPA, també mostren interès però alhora es denota el desconeixement respecte les mesures aplicades a aquests espais i les conseqüències que han comportat, tant a nivell de fauna i flora com a nivell dels habitants de la zona. S'explica que ja s'han fet jornades de divulgació encarades a aquestes temàtiques però la participació local ha estat molt baixa.

Un altre punt a destacar és el desaprofitement turístic de la zona. En primer lloc es percep que no hi ha una visió global de projecte, hi ha una gran atomització de les propostes i accions i cada municipi percep només la part que li correspon, no ho veu com un espai natural extens i compartit, cal treballar-ho conjuntament. No s'ha pogut promocionar la zona adequadament ni mostrar els beneficis de la protecció de l'espai doncs no hi ha coneixement suficients per part dels agents locals del què s'ha fet. Per una banda es detecta que els visitants externs de l'espai veuen amb molt bons ulls la zona i la millora d'aquesta, la valoren positivament i per l'altra que la ciutadania local ho percep negativament. També es destaca la bona acollida que tenen les activitats organitzades a l'espai natural.

Finalment, pel que fa al turisme de natura i ornitològic se'n deriva un rebuig cap a les activitats d'aquest turisme que es vincula a les molèsties que aquests causen a la pagesia i la pertorbació de l'entorn. Fan esment a que s'està canviant la maquinària agrícola per binocles i trípodcs, doncs estan patint una forta davallada en aquest sector i és una font de preocupació.

PROPOSTES DE MILLORA

- Major transparència i divulgació dels efectes de les mesures imposades a l'espai natural, encarant-ho als diferents actors.
- Creació d'un espai de treball conjunt, comissió dels estèpics.
- Incorporar l'opinió de la pagesia i els actors reals de l'espai en la gestió, planificació i coordinació de l'espai.

B. Ús públic.

En primer lloc exposen que s'ha potenciat el turisme de natura, que s'ha diversificat l'activitat i aquesta de vegades no acaba d'encaixar amb la realitat agro-ramadera.

En segon lloc demanen una millora de la senyalització dels espais d'interès però no per atraure més turistes, sinó per sensibilitzar als que ja venen. Detecten que la senyalització actual està molt degradada.

Pel que fa als espais, informen que existeixen els Patamolls que van des de Granollers de Segarra fins a Torrefeta i Florejacs que no estan protegits i consideren que s'han de tenir en compte a l'espai natural. En aquest espai es va fer una bassa i un mirador, uns espais molt freqüentats pels turistes, i tenen un conveni que es renova anualment amb els ajuntaments per netejar-lo i arreglar-lo. Destaquen que actualment no poden fer-hi actuacions tot i haver-hi nascut canya que dificulta l'accés i la guaita des del mirador. En aquest observatori també s'hi detecten problemes en l'accés doncs està molt descobert i quan s'hi accedeix la fauna et detecta i fuig, perjudicant la fauna en si i el turisme de natura que hi va a observar espècies.

Es comenta la problemàtica dels vehicles de dues rodes a la zona, els quals creen senders que travessen els camps de conreu malmetent-los. No s'hi veu solució.

Finalment, pel que fa als caçadors, informen que els canvis de normativa pel que fa als cartutxos han estat efectius i la problemàtica de l'abandonament de cartutxos a l'entorn ha millorat molt. Es detecten problemes en l'equilibri entre els terratinents i els que tenen el contracte d'arrendament dels cotos. També s'informa que cada any es troba un nombre elevat d'ocells morts per arma de foc. Puntualment es troben amb caçadors que no segueixen la normativa establerta per l'activitat, no tenen en compte els cotos, fan caça per lliure o tenen els permisos per matar fauna cinegètica com els conills però en realitat maten moltes altres espècies, algunes protegides.

PROPOSTES DE MILLORA

- Reparar i unificar la senyalització ja existent. Augment de les senyalitzacions.
- Revisar l'estat dels Patamolls, ordenar o permetre les actuacions necessàries per mantenir-los en bones condicions i incloure'ls en l'àrea protegida.
- Millorar l'educació ambiental de l'espai per difondre la importància d'aquest i les actuacions no permeses.
- Regulació del turisme ornitològic i de natura.

C. Activitats i perfil d'activitats adequades al espai.

S'identifiquen diferents singularitats de l'espai que son potencialment explotables a nivell d'educació ambiental:

- Paisatge: la zona té una gran riquesa paisatgística, diferent a les zones del voltant. La població local ho valora molt positivament. Les vistes del Llobregós les consideren un gran atractiu. Popularment es coneix la zona com la Toscana catalana.
- Els castells: gran riquesa arquitectònica i rutes ja existents.
- Riu Sió: té molta història i riquesa d'espècies. A més existeix la Ruta del Sió.
- Les pletes i les cabanes de la zona son un gran atractiu doncs, en tenen moltes i formen part de la història de la zona.

- Patamolls: presència d'una bassa, de gran varietat d'espècies i d'un mirador.
- Dinàmiques de la pagesia: és una zona eminentment agrícola, amb una societat molt vinculada a aquesta activitat però que actualment està en declivi. Consideren important explicar aquest aspecte de la zona i la vinculació amb el paisatge i l'espai natural.

S'informa d'una problemàtica pel que fa a l'accessibilitat a la zona. Es detecta que hi ha molt poques visites d'escoles de l'entorn i de fora de la zona degut als problemes amb el transport i el cost del desplaçament. Cal impulsar que els centres educatius visitin els espais naturals que tenen a la vora i que tots els que formen part de l'espai el visitin. Falta promoure tallers atractius per a aquests col·lectius i no tantes visites, una tipologia d'activitat més dinàmica. També es detecta que cada vegada hi ha menys interès en caminar per accedir als llocs i que hi ha molta por en travessar carreteres, consideren que cal buscar alternatives de transport.

D. Espais degradats a l'interior de l'espai natural.

Existeixen molts punts detectats al voltant de Tàrrega, ja ho treballen però són difícils de gestionar. A la zona de la Segarra comenten que aquest aspecte ha millorat molt des de que s'està treballant amb la gestió de residus a nivell comarcal.

Tot i això, s'informa que en aquest punt del espai natural hi ha un abocament il·legal recurrent: <https://maps.app.goo.gl/bxq5FMWpBnCMzzMm9>

S'informa de l'alta presència de llaunes i deixalles als espais però informen que no és a causa dels locals sinó del turisme de natura.

També mostren preocupació per la situació de Conill, on hi ha una planta de compostatge que informen que és il·legal ja que hi ha una sentència ferma que fa desmantellar aquell espai però qui la gestiona va fer un recurs i justícia encara té sobre la taula com desencallar la situació.

En el següent enllaç es pot consultar una crònica de la història d'aquesta població: <https://latartraneta.wordpress.com/2014/11/28/els-misteris-de-conill-cunill/>

Finalment s'informa que les Peixeres del riu Sió estan plenes de canyes però cal tenir en compte que com més vegetació hi hagi al Sió menys aigua arriba a Agramunt i això els evita problemes d'inundacions.

E. Coneixement àrees sensibles dins l'espai.

Conill és molt vulnerable i no s'aconsella impulsar-ho.

Es pregunta sobre les torres de nidificació, les quals s'explica que són molt necessàries ja que les edificacions actuals són molt estanques i no hi ha forats on puguin nidificar les espècies. Consideren que el material i colors de les torres s'hauria d'haver adaptat a cada zona.

Remarquen que cal difusió dels estudis que s'hi fan i per a què serveixen les torres per a que els locals les valorin.

F. Coneixement de les espècies, hàbitats, requeriments de les mateixes.

El sisó (*Tetrax tetrax*) és el més important de la zona. Plans de sió és una de les zones amb població de sisó més estable. La població local sap que s'havien de fer uns estudis d'aquesta espècie però no diuen que no s'han fet mai i que no saben res de com va acabar la iniciativa. S'explica que degut a la impossibilitat de garantir resultats la prova es va anul·lar ja que la presència d'aquesta sp. depèn de moltes coses que no es podien controlar.

Pel que fa a les mesures compensatòries, s'explica que s'ha fet un pagament elevat de les finques gestionades ja que a preu de mercat no s'haguessin pogut llogar. Renoven les finques on s'han detectat ocells d'interès i de les que arrenden, a cap s'hi pot cultivar.

G. Rutes existents i possibles punts d'inici d'aquestes.

- Concabella és un punt interessant des d'on poden sortir rutes.
- Florejacs tenen una ruta marcada per tot el municipi amb 12 nuclis. Es porta des de l'ajuntament.
- Via verda del Sió.
- Montroig
- Peixeres del Sió

Adjuntem documentació facilitada: *Annex 1. Informe 3 - Rutes Torrefeta.pdf*

H. Divulgació i explicació dels Ajuts

S'informa de les Subvencions als espais naturals de Catalunya, als hàbitats i espècies del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural i de les línies d'actuació que cobreix, els quals estaven fora de termini de la convocatòria 2023-2024 en el moment de realitzar la reunió.

Conclusions

De forma general, es detecta que l'espai natural és desconegut per la població general doncs el sector agrari hi és molt present i trenca una mica amb la idea preconcebuda que es té dels espais naturals.

A més, l'accessibilitat a l'entorn pot esdevenir un problema per fer-ne un ús turístic ja que actualment no s'estan realitzant tasques de manteniment i no es troba en condicions òptimes. Aquest ús turístic, a més, entra en conflicte amb el sector agrari doncs aquests últims consideren que els visitants acaben deteriorant la zona. La falta de relleu en l'activitat agrària és una realitat en aquesta zona i la resta d'activitats que es puguin desenvolupar en aquest espai es perceben com una amenaça afegida.

Per altra banda, es destaca la bona acollida de les activitats i les propostes que es realitzen a l'espai natural però cada municipi percep només la part que li correspon, i per tant, no ho veu

com un espai natural extens i compartit. És doncs una tasca pendent la pedagogia i sensibilització a tots els agents implicats per tal d'aconseguir aquesta visió de l'espai natural com un espai compartit, ampli i amb una gestió conjunta.

Finalment, cal dir que l'espai natural compta amb espais singulars, identificats i ben valorats pel públic, a més d'un paisatge inigualable. Tot i aquests punts singulars, falta sensibilització per valorar-los com el què són, i això només passa per millorar l'accessibilitat en alguns punts, mantenir els camins o adequar-los segons les necessitats, instal·lar senyalització, si s'escau, i fer una feina ingent de pedagogia ja sigui doncs amb les escoles del voltant i amb el públic en general, per tal que puguin conèixer l'espai tal com és, un espai natural on hi conviu el sector primari, que mantenen el paisatge, i les persones que utilitzen com a espai de lleure, i que l'han de valorar i conservar.

Informe nº 4. Granyena

Data de la reunió: 26/10/2023

Sobre l'espai natural:

Ubicació

Vegetació

El relleu variant de l'ENP de Granyena determina l'existència d'un mosaic vegetal en el què es combinen l'ús agrícola (aproximadament el 80% de la superfície total), dominat pels conreus herbacis i amb certa representació de conreus llenyosos, i la vegetació natural que ocupa el 18% de la superfície de l'espai protegit. En general, i especialment a la meitat est, el sòl s'ha aprofitant mitjançant l'establiment de terrasses agrícoles que permeten superar els desnivells existents entre les fondalades dels barrancs i les parts més elevades de les serres de la zona. Al Pla de la Ruda, a l'est de Verdú, el territori està íntegrament ocupat per conreus herbacis extensius de secà i conreus llenyosos de secà. Dels conreus llenyosos, el més abundant és el d'olivera. Ve acompanyat pel conreu de fruita seca i per la vinya, que a Granyena presenta la major extensió del conjunt dels ENPs de la Plana de Lleida. La vegetació natural s'intercala amb els conreus i ocupa principalment les zones de major pendent o els marges dels torrents que travessen el territori. El tipus de vegetació dominant són les brolles de romaní amb foixarda i es concentra en l'àrea compresa entre el torrent de Vilagrasseta i el Cercavins. Cal destacar que es tracta de l'ENP amb major extensió forestal de les de total de la Plana de Lleida, arribant a ocupar prop del 10% de la superfície de l'espai. Els carrascars són la vegetació arbòria predominant (3,91%) i s'estén per les vessants i cotes altes de la serra Llarga, al nord. Les fondalades de la meitat sud, travessada per un major nombre de cursos d'aigua, acull les rouredes de roure valencià, mentre que les zones de major pendent lliures de conreu estan ocupades per les pinedes de pi blanc amb sotabosc de brolles calcícoles. Al nord del torrent de la Vilagrasseta i del Cercavins, així com a les cotes elevades de la serra Llarga s'hi situen les 179 ha de llistonars de terra baixa, hàbitat d'interès comunitari prioritari que suposen el 4,7% de la superfície total de l'ENP.

Fauna

Aquesta zona té gran interès per a les poblacions d'àguila cuabarrada (*Hieraaetus fasciatus*) per constituir una àrea de dispersió de juvenils d'aquesta espècie. També es poden trobar alguns exemplars de torlit (*Burhinus oediconemus*), de sisó (*Tetrax tetrax*) amb 5-10 mascles, de gaig blau (*Coracias garrulus*) amb 5-10 parelles, de calàndria (*Melanocorypha calandra*) amb 9-27 parelles, de cogullada fosca (*Galerida theckae*) i, esporàdicament, s'ha observat la terrorola vulgar (*Calandrella brachydactyla*). A més, gràcies al mosaic d'hàbitats presents a l'espai, presenta una bona representació rapinyaires com l'arpella (*Circus aeruginosus*), l'esperver cendrós (*Circus pygargus*) i el duc (*Bubo bubo*) i altres espècies com l'enganyapastors (*Caprimulgus europaeus*), l'hortolà (*Emberiza hortulana*) i la tallareta cuallarga (*Sylvia undata*).

Font: <https://parcsnaturals.gencat.cat/>

Descripció

Aquest informe aplega les impressions i opinions d'agents clau de l'espai natural de Granyena en la reunió organitzada el 26 d'octubre de 2023 al [Local social de Granyena de Segarra](#).

Els assistents en aquesta reunió van ser:

1. Anna Perelló Sanfeliu - Ajuntament de Tàrrrega
2. Georgina Procter - Ajuntament de Verdú
3. Montse Soto - Ajuntament de Montornès de Segarra
4. Josep Sendra Cruz - Ajuntament de Granyena
5. Jordi Porti - Ajuntament de Granyanella
6. Carme Bernat Visa - Aigües del Segarra-Garrigues
7. Jaume Ramon Solé - La Torre del Codina i G.E.M.A.
8. Enric Morera Font - Associació Leader de Ponent
9. Marta Satorres Salvadó - Associació Leader de Ponent

A més dels assistents, la convocatòria s'havia comunicat a:

1. Ajuntament de Cervera
2. Ajuntament de Montoliu de Segarra
3. Ajuntament de Ribera d'Ondara
4. Ajuntament de Guimerà
5. Consorci Leader de la Catalunya Central
6. Infraestructures.cat

La informació recollida es divideix en els següents punts:

A. La percepció general de l'Espai Natural Xarxa Natura 2000.

En primer lloc es recalca la desconexió de l'espai per part de tots els agents, tant desde dins com desde fora. A aquest desconeixement s'hi suma que no hi ha senyalitzacions ni indicacions de l'espai en si, inclús es detecta que no apareix ni a les aplicacions de mapes com Google Maps (sobre aquest aspecte informen que a Plans de Sió va passar el mateix però al cap d'un temps va reaparèixer).

Un altre aspecte a destacar és la poca activitat que té la zona doncs, no s'impulsen activitats suficients ni se'n fa la difusió adequada. L'administració està molt desvinculada de l'espai i tot i haver-hi normatives específiques per l'espai, aquestes no es compleixen.

Lligat a l'anterior punt, s'informa del mal estat d'algunes zones com el riu o la degradació de l'espai a causa de l'arrencada incontrolada d'antics alzinars, l'eliminació d'estructures de pedra seca i la destrucció de finques senceres.

Finalment, també es comenta el descontentament general del sector de la pagesia amb les mesures imposades a la zona. Aquesta és ZEPA però rarament tenen compensacions econòmiques ja que s'hi han impulsat només 100ha amb mesures compensatòries del Canal Segarra-Garrigues ja que no és zona ni de sisó ni de torlit. Només està protegit perquè hi ha presència d'esperver cendrós i pel potencial que té com a habitat de preses de l'àliga cuabarrada. En canvi, tenen totes les restriccions que es contempla en les zones ZEPA. A més, no hi ha cap zona de reg zero però a causa de la cota en que es troba en general no es pot arribar a regar. També estan descontents per la impossibilitat d'instal·lar energies renovables, d'ampliar granges (es desconeix si hi ha *cupos*) i la desigualtat que hi ha amb zones molt properes com Agramuntell (Gramuntell), sobretot beneficiades per la PAC.

PROPOSTES DE MILLORA

- Donar a conèixer la importància de l'espai i parlar amb la pagesia per ajudar-los en el dia a dia.
- Augmentar les activitats i la dinamització de l'espai, treballant conjuntament amb les administracions de la zona i la població local.
- Instal·lar senyalització de l'espai.

B. Ús públic.

En primer lloc s'indica una gran problemàtica amb l'activitat ciclista a la zona. Els practicants d'aquest esport, que està en augment, obren nous senders en zones no permeses i de titularitat privada, ho incorporen a aplicacions de rutes i aquell trajecte queda marcat, això provoca un efecte crida i una massificació de la zona malmetent l'entorn. Inclús s'avisava que s'ha trobat fauna morta en ubicacions d'aquest tipus. S'indica que hi ha 2 senders il·legals oberts pels germans Márquez de Cervera, els dos esportistes de motoGP, que són molt freqüentats i dels quals s'han rebut queixes per part dels caçadors.

Aquesta pràctica topa amb la pràctica de la caça, en què els caçadors paguen pels cotos de caça i es troben amb que han d'aturar l'activitat ja que els ciclistes passen per zones on no poden i, a part de que els hi espanten les preses, corren risc de ser disparats per error. Hi ha hagut enfrontaments entre els dos col·lectius.

Finalment s'indica que cal senyalitzar l'espai natural doncs, no hi ha cartells suficients. La senyalització que es proposa és també la dels senders correctes per tal de millorar la problemàtica dels ciclistes.

PROPOSTES DE MILLORA

- Crear un espai de treball i diàleg entre centres excursionistes, ciclistes, administració, cotos de caça i caçadors per arribar a un consens i treballar conjuntament per solucionar la situació.
- Posar senyalització dels senders correctes i de la prohibició d'entrar en propietats privades.
- Millorar la senyalització de l'espai natural.
- Augmentar els controls de la pràctica del ciclisme.

C. Activitats i perfil d'activitats adequades al espai.

S'identifiquen diferents singularitats de l'espai que són potencialment explotables a nivell d'educació ambiental:

- La Biodiversitat: papallones, fauna diversa, vegetació, de vegades les activitats als secans es centren en l'ornitologia però diverses activitats fetes a la zona han constatat que tenen una gran diversitat d'espècies amb molt potencial.
- Pedra Seca: la zona té un gran potencial pel que fa a aquesta tècnica. Té moltes estructures, molt patrimoni arquitectònic que cal posar en valor i evitar-ne la degradació.
- Marges de la pagesia: els marges i tota la flora i fauna són un recurs molt important des de diferents punts de vista. Cal recuperar-los, i treballar per a que la pagesia no els elimini i els posi en valor.
- Entorn, tranquil·litat: aquest és un espai molt reconegut per la tranquil·litat, el baix flux de gent i la poca urbanització. S'ha detectat que els habitants i els visitants ho valoren molt positivament.
- Paisatge heterogeni: la diversitat de paisatges i el mosaic agro-forestal, moltes vegades difícil de trobar, són un aspecte a destacar de l'espai.
- Rutes, senders: A la zona hi ha diverses rutes que es consideren interessants per explicar la zona i dinamitzar a través d'activitats específiques.
- Templers, hospitalers, creu de malta: hi ha molta història i patrimoni a la zona vinculat a aquestes temàtiques amb molt potencial de poder-ho explotar a través d'activitats.

D. Espais degradats a l'interior de l'espai natural.

En primer lloc s'indica l'alta presència de fauna morta a causa de trets, algunes espècies no permeses. S'esmenta també el gran nombre de cartutxos que es troben a l'espai natural, una pràctica sobre la qual hi ha una normativa molt específica però que els caçadors no compleixen, deixant escombraries d'aquest tipus arreu.

Com ja s'ha esmentat abans, els senders no controlats i il·legals provoquen una forta degradació del paisatge i de la zona.

Pel que fa a l'arquitectura popular, s'indica que les pletes presents a l'espai natural estan en molt mal estat i són construccions úniques i part del patrimoni de la zona, les anomenen les

catedrals de pedra seca. Causa preocupació ja que els propietaris no se'n fan càrrec doncs es necessita una gran inversió de temps i diners per solucionar el problema. Es proposa la vehiculació i gestió a través de les administracions públiques, potser a través dels ajuts dels Espais Naturals Protegits.

Per altra banda, es mostra preocupació per la gran acumulació de matèria orgànica als marges de les finques doncs, la normativa actual no permet la crema d'aquest material, ni al camp ni als horts, i s'acumula als marges convertint-se en combustible potencial per a incendis.

També s'esmenta el mal estat dels rius. Hi ha hagut una caiguda del cabal en general i la desaparició de la fauna associada. És complicat demanar fer actuacions en zones de riu perquè es necessita autorització de l'ACA i de la CE. S'explica que la normativa que va sortir dels espais naturals, aprovada per la Generalitat, hi consta que el riu Ondara es considerarà Espai Natural Protegit. S'adjunta *Annex 2. Informe 4 - Espai Natural Ondara.pdf*.

Finalment, es mostra preocupació per l'arribada de la plaga del conill a la zona. Fins ara no havien estat afectats, però ara noten com aquesta espècie està augmentant la població a la zona i els efectes que està tenint al camp són negatius.

E. Coneixement àrees sensibles dins l'espai.

No s'ha rebut informació sobre aquesta qüestió.

F. Coneixement de les espècies, hàbitats, requeriments de les mateixes.

Aquesta zona té un gran potencial com a hàbitat de preses de l'àliga cuabarrada. També hi ha presència d'esparver cendrós, del qual destaquen que les compensacions econòmiques per la delimitació dels seus rius no cobreixen les pèrdues i molèsties ocasionades a la pagesia.

G. Rutes existents i possibles punts d'inici d'aquestes.

- Ruta de Vilagrasseta.
- Sender del Poseny
- Rutes dels germans Márquez (cal demanar permís als propietaris)
- Ruta dels templers - <https://www.latorredelcodina.com/entorn/la-comanda-dels-templers-de-granyena-de-segarra/>
- Ruta dels murs de la Segarra
- L2 de la Guerra Civil: aquesta ruta no està suficientment senyalitzada

En gairebé totes caldria millorar la senyalització però es considera que cal revisar-la abans i fer-hi una bona gestió.

H. Divulgació i explicació dels Ajuts dels Espais Naturals Protegits.

S'informa de les Subvencions als espais naturals de Catalunya, als hàbitats i espècies del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural i de les línies d'actuació que cobreix, els quals estaven fora de termini de la convocatòria 2023-2024 en el moment de realitzar la reunió.

Tot i que s'apunta que no tenen coneixement dels ajuts, cal afegir que des del projecte Espais Naturals de Ponent, abans de la convocatòria, s'informa a tots els agents que puguin estar vinculats a l'espai natural, sobre aquesta línia d'ajuts. És doncs, feina dels diferents agents preparar els projectes i/o sol·licituds que vulguin presentar però si que se'ls ofereix assessorament per part del projecte, si es vol.

Conclusions

La degradació i mal ús continuat de l'entorn pot fer que l'espai natural sofreixi una forta regressió en qüestió de temps. Es tracta doncs, d'un espai on tothom en fa l'ús que vol i pot i això porta a que tant a nivell paisatgístic com natural, l'espai en pateixi les conseqüències.

El patrimoni arquitectònic està en perill perquè la seva recuperació és molt costosa econòmicament parlant, i el pas del temps també hi juga en contra. Una bona opció seria fer ús de la diferents convocatòries o línies d'ajut disponible però estem parlant d'ajuntaments petits, on l'equip tècnic és limitat o gairebé inexistent i fa impossible la tramitació d'aquests.

Finalment, també s'hi ha d'afegir el descontentament general del sector de la pagesia amb les mesures imposades a la zona, un sentiment que es repeteix en cada un dels espais naturals, l'única solució del qual es pot trobar a curt termini és establir un canal de comunicació entre totes les parts implicades per tal d'informar i aclarir dubtes.

Informe nº 5. Serra de Bellmunt-Almenara

Data de la reunió: 27/10/2023

Sobre l'espai natural:

Ubicació

Vegetació

L'ENP de Bellmunt – Almenara presenta un domini absolut dels conreus herbacis extensius, que ocupen el 84% de l'espai. La distribució de la vegetació natural que ocupa la resta de la superfície ve determinada per la topografia de l'ENP, caracteritzada pel contrast entre la zona planera de la major part de l'espai i la serra de les Quadres i la serra d'Almenara que es situen al límit sud de l'ENP, disposades de NO a SE i ocasionant l'existència de forts pendents. D'aquesta manera, les vessants accidentades del sud estan recobertes per llistonars de terra baixa (4,12%) mentre que a l'extrem NO de l'espai apareixen les brolles i timonedes amb ruac, ocupant el 4,6% del total de l'ENP. Ambdues formacions vegetals estan classificades com a Hàbitats d'interès comunitari (amb codis 6220 i 1520 respectivament).

Fauna

La ZEPA de Bellmunt – Almenara és una àrea designada pel DMAH com a crítica pel sisó, el gaig blau, el xoriguer petit i l'esperver cendrós. Així, a l'àrea de l'altiplà de Bellmunt es troba un nucli reproductor de sisó (*Tetrax tetrax*), així com llocs favorables per a que els mascles situïn els cantadors (87 lecks el 2008); els efectius d'esperver cendrós (*Circus pygargus*) s'estimen al voltant del 19-30% de la població catalana, amb un número de parelles entre 1-14 (7 en el cas de 2009) i el gaig blau (*Coracias garrulus*) amb al voltant de 3 parelles. A més, hi podem trobar altres aus com el torlit (*Burhinus oediacnemus*) amb 60-90 parelles, la calàndria (*Melanocorypha calandra*) amb al voltant de 20 parelles, l'arpella pàl·lida (*Circus cyaneus*), el cuixidell (*Miliaria calandra*), el siboc (*Caprimulgus rufficollis*) i fins i tot el cucut reial (*Clamator glandarius*). Les zones agrícoles i mixtes amb vegetació natural són molt interessants per nombroses espècies

de fringíl·lids, especialment els estols hivernals. També són importants les poblacions d'alaudids, entre elles les de la cogullada comú (*Galerida cristata*) i fosca (*G. theklae*) amb entre 37 a 95 parelles, l'abellerol (*Merops apiaster*) amb molt bones poblacions, i guatlla (*Coturnix coturnix*). A les zones de brolles apareix la tallareta cuallarga (*Sylvia undata*). Pel que fa als rapinyaires, aquesta zona té especial interès per l'abundància de preses, convertint-se en una àrea de cacera per algunes aus amb territoris en serres properes com l'àguila daurada (*Aquila chrysaetos*), l'àguila cuabarrada (*Hieratus fasciatus*), l'arpella, (*Circus aeruginosus*) que a vegades intenta la cria al cereal, i el xoriguer comú (*Falco tinnunculus*). Per l'àguila cuabarrada cal destacar que la Serra d'Almenara és una àrea important per la dispersió de joves. Altres falcònids més rars que apareixen a l'espai són l'esmerla (*Falco columbarius*) durant l'hivern i el falcó mostatxut (*Falco subbuteo*) i el falcó pelegrí (*Falco peregrinus*) a l'estiu. També hi arriben de tant en quant exemplars erràtics o estols de voltors (*Gyps fulvus*).

Font: <https://parcsnaturals.gencat.cat/>

Descripció

Aquest informe aplega les impressions i opinions d'agents clau de l'espai natural Serra de Bellmunt-Almenara en la reunió organitzada el 27 d'octubre de 2023 a [La Fassina de Montgai](#).

Els assistents en aquesta reunió van ser:

1. Teresa Fainé Codina - Infraestructures.cat
2. Carme Bernat Visa - Aigües del Segarra-Garrigues
3. Jaume Escola Solé - Ajuntament de Butsènit
4. Agent 1395- Cos d'Agents Rurals
5. Agent 1534 - Cos d'Agents Rurals
6. Jaume Gilabert Torruella - Ajuntament de Montgai
7. Amanda Cardona Alcalde - Ajuntament d'Agramunt
8. Sílvia Fernández Tarragona - Ajuntament d'Agramunt
9. Joan Sauret Franqueses- Paeria de Balaguer
10. Roger Sanmartí - Photo logistics
11. Marcel Pijol Coll - Ajuntament de Castellserà
12. Josep M. Mitjans - Ajuntament de la Sentiu de Sió
13. Núria Guixé - Ajuntament de Preixens
14. Lluïsa Navarro - Ajuntament de Montgai
15. Elisabet Darbra - Ajuntament de Montgai
16. Cristina Reixidó - Ajuntament de Bellmunt
17. Jaume Montfort Samà - Ajuntament de Bellcaire d'Urgell
18. Enric Morera Font - Associació Leader de Ponent
19. Marta Satorres Salvadó - Associació Leader de Ponent

A més dels assistents, la convocatòria s'havia comunicat a:

1. Ajuntament de Cubells
2. Ajuntament de Penelles
3. Ajuntament de Tornabous
4. Consorci Leader Noguera-Segrià Nord

5. Grup de recerca Aladrell

La informació recollida es divideix en els següents punts:

A. La percepció general de l'Espai Natural Xarxa Natura 2000.

En primer lloc es destaca el descontent general amb la gestió de l'espai natural però també dels Secans de Lleida en general. Es considera que l'administració ha deixat de banda la gestió i millora d'aquests espais i que actualment estan en condicions molt desfavorables. La sensació general és que no s'ha actuat com s'havia de fer i les poques accions que s'han dut a terme a l'espai són les mesures compensatòries del Canal Segarra-Garrigues, no hi ha hagut cap altra iniciativa.

Pel que fa a les zones ZEPA s'indica que la pagesia està descontenta en general amb la gestió d'aquestes doncs, consideren que han sigut una imposició i no se'ls ha fet partícips del procés ni de les mesures instaurades. També s'insisteix en què les retribucions per les mesures imposades i les compensatòries no són prou elevades, a més consideren les mesures farragoses. S'afegeix que la DUN no valora que la pagesia realitzi accions de conservació, reclamen tècnics que s'encarreguin de l'aplicació de la DUN de forma coherent i que les tasques no recaiguin sobre la gent de les oficines financeres.

Pel que fa a la participació exposen la falta d'implicació de la pagesia en els processos, es creu que se'ls hauria de fer més partícips i valorar la seva tasca al territori. També es demana explicar bé les zones ZEPA i els beneficis i obligacions que comporten.

Finalment es fa saber que existeix un gran desconeixement de l'espai per part de la població local i del turisme. La percepció general és de deixadesa, que l'espai està brut doncs hi ha diversos punts d'abocadors i moltes indústries. Es dona importància a la necessitat d'estar orgullosos de l'espai i del territori, fet que només es pot aconseguir tractant-lo millor i fent que cada poble detecti la seva singularitat i la pugui explotar, tant a nivell local com turísticament.

PROPOSTES DE MILLORA

- Acompanyament a la pagesia i ramaderia en la gestió de les finques, que entenguin què i perquè és el més òptim.
- Acompanyament en matèria d'ajuts i agilitzar o facilitar-ne la seva tramitació.
- Major transparència i divulgació dels efectes de les mesures imposades a l'espai natural, encarant-ho als diferents actors.
- Millorar les compensacions econòmiques resultants de les mesures imposades a l'espai per evitar pèrdues econòmiques als implicats.
- Incorporar l'opinió de la pagesia i els actors reals de l'espai en la gestió, planificació i coordinació de l'espai.
- Donar a conèixer la importància de l'espai les singularitats d'aquests.
- Augmentar les activitats i la dinamització de l'espai, treballant conjuntament amb les administracions de la zona i la població local.
- Redacció d'un pla estratègic de la Serra de Bellmunt-Almenara.

B. Ús públic.

En primer lloc s'explica la instal·lació recent de noves senyalitzacions de l'espai natural, sobretot per evitar que el públic accedeixi a determinats camins. Aquestes no estan funcionant i continuen tenint la mateixa problemàtica, els visitants de l'espai no fan cas de les indicacions. Els cos d'Agents Rurals no en tenien constància i vetllaran per trobar solucions.

Les senyalitzacions actuals, a més, no són coherents i es troben en mal estat, cal senyalitzar on comença i on acaba l'espai natural. En relació amb aquest aspecte, els Agents rurals sí que han rebut diverses denúncies d'accés de vehicles motoritzats en zones restringides.

També s'informa de l'augment de visitants, sobretot local, després de la pandèmia.

PROPOSTES DE MILLORA

- Millorar la senyalització de l'espai natural.
- Augmentar els controls dels accessos a zones restringides.

C. Activitats i perfil d'activitats adequades al espai.

S'identifiquen diferents singularitats de l'espai que són potencialment explotables a nivell d'educació ambiental:

- Guerra civil: una de les temàtiques més importants de la zona.
- Arquitectura popular
- Flora i fauna: espècies singulars i coneixement de les àrees i èpoques sensibles.
- Pagesia
- Paisatge: els límits entre regadiu i secà són molt marcats.
- Senderisme
- Ornitologia

També s'informa que La Sentiu realitza camps de treball de remodelació de les trinxeres de la zona.

Finalment, exposen que als municipis petits hi ha moltes propostes per endegar accions a la Serra però que no tenen poder adquisitiu ni administratiu per tirar-ho endavant. Per això i per establir una bona gestió del territori, es considera que és interessant consensuar prèviament amb els ajuntaments les activitats que s'hi faran. Creuen però que Balaguer i Agramunt poden ajudar a millorar la situació dels municipis petits però cal coordinació entre les diferents parts.

D. Espais degradats a l'interior de l'espai natural.

Existeixen diversos abocadors descontrolats. S'adjunta informe del cos d'agents rurals: *Annex 3. Informe 5. Informe 23-1214-23 abocaments de residus.pdf*

A Bellcaire en concret, existeix un abocador molt gran que no està en ús però que tampoc s'està naturalitzant.

També s'informa del mal estat de moltes cabanes de volta de la zona, patrimoni arquitectònic que cal reparar i mantenir.

Finalment, exposen una problemàtica amb els caçadors. Aquests estan fent tasques d'eliminació de conill, fet que és necessari doncs es tracta d'una espècie extremadament abundant a la zona i malmet els conreus.

Malgrat això però, la gestió dels residus derivats d'aquesta pràctica no és bona ja que s'ha detectat que s'abandonen els cossos dels conills tirotejats amb bales de plom al camp, moment en què els rapinyaires aprofiten per alimentar-se d'aquests cossos causant-los malalties com el plumbisme.

Per tant, cal fer una gestió per tractar els animals morts per evitar altres mals. A més, a això se li afegeix la problemàtica de les deixalles que es generen, ja que també s'abandonen els cartutxos a l'espai natural.

E. Coneixement àrees sensibles dins l'espai.

No s'ha rebut informació sobre aquesta qüestió.

F. Coneixement de les espècies, hàbitats, requeriments de les mateixes.

El sisó (*Tetrax tetrax*), l'esparver cendró (*Circus pygargus*), el gaig blau (*Coracias garrulus*) i el xoriguer petit (*Falco naumanni*) són espècies altament sensibles que habiten a la zona.

S'informa que les caixes niu del gaig blau requereixen de tasques de manteniment anuals doncs cal tapar-les i destapar-les en funció de l'època de reproducció d'aquesta espècie.

G. Rutes existents i possibles punts d'inici d'aquestes.

S'informa de la Ruta del Camí Ral, present al projecte Natura Local, que passa per tota la serra i municipis de l'espai i és una bona oportunitat de promocionar la zona.

H. Divulgació i explicació dels Ajuts dels Espais Naturals Protegits.

S'informa de les Subvencions als espais naturals de Catalunya, als hàbitats i espècies del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural i de les línies d'actuació que cobreix, els quals estaven fora de termini de la convocatòria 2023-2024 en el moment de realitzar la reunió.

Cal dir que des del projecte Espais Naturals de Ponent, abans de la convocatòria, s'informa a tots els agents que puguin estar vinculats a l'espai natural, sobre aquesta línia d'ajuts. És doncs, feina dels diferents agents preparar els projectes i/o sol·licituds que vulguin presentar però si que se'ls ofereix assessorament per part del projecte, si es vol.

Conclusions

La percepció general de l'espai és de deixadesa, d'abandonament per part de les administracions, a més, la incorporació del sector industrial a l'entorn tampoc ha ajudat a veure l'espai com una zona protegida.

Els municipis petits no disposen de partides pressupostàries per fer-se càrrec d'activitats, d'arranjament o rehabilitació d'espais o zones incloses en l'espai natural, però sí que tenen la voluntat de que aquest sigui un espai de gaudi per a tothom. Per contra, els municipis més grans sí que disposen de petites partides per si cal fer actuacions a la zona, però cal una coordinació i entesa per part de totes les parts.

Pel que fa a la participació exposen la falta d'implicació de la pagesia en els processos, es creu que se'ls hauria de fer més partícips i valorar la seva tasca al territori. També es demana explicar bé les zones ZEPA i els beneficis i obligacions que comporten. Aquests però tenen una queixa que es va repetint en les diferents zones, la burocràcia no fa fàcil la seva tasca com a gestors del territori i és per aquest motiu que el sector veu com s'han augmentat les tasques de 'paperassa' i no se'ls està donant facilitats per fer la seva feina, en un moment tan delicat com el que estan patint.

També s'apunta a la convivència entre la fauna i l'activitat dels caçadors, com a solució per alguns aspectes com el control de la fauna cinegètica, fet que cal que la pràctica sigui respectuosa amb l'entorn, ja que si no es recullen els cossos morts dels animals, pot ser perjudicial i alhora mortal també, per les aus que hi ha a l'entorn.

Finalment, es proposa la redacció d'un pla estratègic de la Serra de Bellmunt-Almenara, un full de ruta amb les línies a seguir per al manteniment i la conservació de l'espai natural, on totes les veus hi puguin quedar reflectides.

Altres observacions

Imatges de la reunió realitzada el 27/10/2023

Informe nº 6. Plans de la Unilla

Data de la reunió: 02/11/2023

Sobre l'espai natural:

Ubicació

Vegetació

L'ENP dels Plans de la Unilla és pràcticament tot de caràcter agrícola. Els conreus herbacis extensius de secà ocupen el 95,7% de la seva superfície ja que es tracta d'un terreny pla apte per a l'activitat agrícola. La vegetació natural queda relegada a una petita extensió de menys d'1 hectàrea ocupada per pinedes de pi blanc sense sotabosc llenyós, situada a l'extrem NO de l'espai, i a la zona humida del Clot de la Unilla, així com algun vessant dels tossals que emmarquen la zona humida on apareixen comunitats herbàcies de llistonars i espartars. Tot i aquesta reduïda superfície de vegetació natural cal destacar la importància de les comunitats vegetals que ocupen la zona humida ja que, mentre que a l'àrea de pineda del nord s'hi emplacen els matollars halonitròfils (HIC 1430), al Clot de la Unilla hi coexisteixen 3 hàbitats d'interès comunitari: la comunitat de Salicornia i altres plantes anuals (codi 1310), les aigües estagnants oligomesotròfiques (codi 3140) i les basses i tolls temporers mediterranis (hàbitat prioritari amb codi 3170). Aquests seran els tipus de vegetació crucials alhora de plantejar la gestió en aquest ENP.

Fauna

La ZEPA de la Unilla compta com espècies prioritàries designades pel DMAH la xurra, el xoriguer petit, el gaig blau i la calàndria, i també compta amb la presència de la terrorola vulgar, el sisó i l'esperver cendrós. Aquesta zona concentra al seu interior i voltants la major part de la població hivernant de xurra i una colònia nidificant de xoriguer petit amb 8 nius el 2009. Hi ha presència menor del sisó amb un número entre 5 i 10 mascles, d'arpella (*Circus aeruginosus*) amb una parella, d'esperver cendrós (*Circus pygargus*) amb fins a 4 parelles, de calàndria

(*Melanocorypha calandra*) amb 145- 312 parelles i de cogullada fosca (*Galerida theklae*) amb una xifra entre 11 i 50 parelles.

Font: <https://parcsnaturals.gencat.cat/>

Descripció

Aquest informe aplega les impressions i opinions d'agents clau de l'espai natural Plans de la Unilla en la reunió organitzada el 2 de novembre de 2023 a l'Ajuntament d'Almenar.

Els assistents en aquesta reunió van ser:

1. Maria Teresa Malla Aige - Ajuntament d'Almenar
2. Eduard Martí Mauri - Ajuntament d'Almenar i pagès
3. Moisés Moreno Verdugo - Aeroports de Catalunya
4. Joan Estrada Bonell - Associació EGRELL
5. Jordi Bas - Associació La Sabina
6. David Giralt - Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya
7. Joan Guillaumet - Ajuntament d'Alguaire
8. Enric Morera Font - Associació Leader de Ponent
9. Teresa Fuentes Botargues - Associació Leader de Ponent

A més dels assistents, la convocatòria s'havia comunicat a:

1. Consorci Leader Noguera-Segrià Nord

La informació recollida es divideix en els següents punts:

A. La percepció general de l'Espai Natural Xarxa Natura 2000.

En primer lloc cal destacar que la pagesia que disposa de finques dins de la zona no té consciència d'estar en un espai natural ni dels beneficis que poden representar les seves accions per la biodiversitat i per tant per tothom. A més, es considera que el Departament no fa prou per assegurar-se que les mesures compensatòries es compleixen.

En aquests moments l'aeroport paga 400.000€ a uns pagesos que no estan implantant les mesures necessàries. A més, els treballadors, a tots els nivells, de l'aeroport tenen no coneixen l'espai natural. Hi hauria d'haver 370 hectàrees gestionades, 40ha de les quals són propietat de l'aeroport, i no s'està duent a terme. Això ha portat una davallada de l'estat de l'espai i una mala gestió del potencial per a les espècies ornitològiques de la zona. Es vincula aquesta mala gestió de les mesures compensatòries als problemes de conservació que pateix l'espai. Aquest és un espai petit i aïllat, amb parcel·les grans, grans extensions i pèrdua d'heterogeneïtat de paisatges.

A més, es considera la planta de compostatge un perjudici per la conservació de l'espai natural a tots els nivells. S'ha detectat una forta pressió exercida pels rapinyaires, que es veuen atrets per la planta de compostatge i per les pinedes de la zona i afecten negativament als ocells estepàrics.

També s'exposa que la dinàmica de l'espai natural és una mica confusa, sobretot pel que fa a la llacuna endorreica. En alguns casos, s'explica que la població no entén quina zona és espai natural i quina no. Cal distingir entre què és la cubeta endorreica i què és l'espai de secà.

S'informa d'una tendència a l'alça dels visitants en els darrers 10 anys. La millora de la cartelleria, la instal·lació de caixes niu i altres actuacions per part de la Diputació de Lleida han millorat l'espai i han atret visitants.

Es remarca l'augment d'aus en èpoques humides i l'augment de visitants que comporta això. La població local també en fa ús, sobretot per a fer esport o anar en bicicleta.

Per altra banda, la població local està decepcionada amb la imposició de les zones ZEPA i les condicions que ha portat a l'activitat de la zona. A més, hi ha un greuge comparatiu entre municipis propers on a Alguaire es va fer concentració parcel·lària i a Almenar no.

Finalment exposen que cal un pla de dinamització territorial de Ponent, el qual informen que està redactat des de fa 15 anys pel Departament però que no s'ha desenvolupat correctament.

PROPOSTES DE MILLORA

- Redacció d'un pla de dinamització territorial de Ponent amb el seu desenvolupament posterior.
- Revisió i control de la implantació de les mesures compensatòries a la zona i de la gestió de la superfície acordada per totes les parts.
- Senyalització i explicació de les diferències entre la zona de la llacuna endorreica i de la zona de secà.
- Formació al personal de l'aeroport sobre la importància de l'espai natural.
- Millorar la gestió de la planta de residus per a apaivagar el reclam que exerceix a rapinyaires i altres carronyaires.

B. Ús públic.

Es destaca l'elevat nombre de gossos deslligats a la zona, que passegen sense control pels camps i poden ser un perjudici per la fauna i la flora de l'espai. També s'han detectat molts gossos sense amo.

També es considera important realitzar actuacions a la planta de compostatge. Caldria buscar un sistema per tapar els residus i evitar així atraure tants gavians i rapinyaires a la zona.

C. Activitats i perfil d'activitats adequades al espai.

S'identifiquen diferents singularitats de l'espai que són potencialment explotables a nivell d'educació ambiental:

- Plantes aromàtiques: es proposa la plantació popular d'espècies vegetals aromàtiques i autòctones amb l'objectiu de millorar l'espai per l'establiment d'espècies d'ocells esteparis i vinculats a l'ecosistema.

- Paisatge: activitats de caire familiar on explicar els canvis de paisatge de la zona vinculats a l'agricultura i al tipus de cultius. Lligat a això, també activitats de fauna vinculada al paisatge i els conreus.
- Dinàmiques de la pagesia.
- Ornitologia.
- Seguiments científics que es realitzen a l'espai.

Des de la pandèmia no s'han realitzat activitats enfocades a la gent dels pobles. Els ajuntaments volen que es facin activitats per la gent del poble i les seves escoles. (Participatives) Les escoles també haurien de estar informades dels valors ecosistèmics del espai.

Pel que fa a la proposta d'activitats es recalca que cal fer licitacions per llargs períodes, al voltant de 4 anys. També es demana que no es premiïn les sortides puntuals sinó que es creï una proposta educativa adaptada als currículums acadèmics actuals i que es treballi amb els centres educatius locals, els quals tenen molt interès en vincular-se amb l'espai natural. També es proposa tutoritzar treballs de recerca a l'espai natural, es pot demanar assessorament extern.

Finalment s'exposa que l'aeroport ja té una proposta educativa però no té en compte l'espai natural ni les singularitats d'aquest.

D. Espais degradats a l'interior de l'espai natural.

S'informa que la gravera en actiu de l'espai natural provoca un fort impacte visual.

Sorgeixen dubtes sobre la cubeta endorreica doncs, es desconeix l'estat d'aquesta o si les condicions actuals es consideren com un espai degradat o no. No coneixen les dinàmiques d'aquest tipus de formacions i ressalten la necessitat de la realització d'un estudi geològic per tal d'entendre quines actuacions serien necessàries a la zona. Cal un estudi professional sobre la geologia de l'espai per a entendre la dinàmica de la cubeta endorreica i poder fer un correcte pla de conservació de l'espai.

E. Coneixement àrees sensibles dins l'espai.

Com a àrees sensibles consideren que la cubeta endorreica és un dels espais més importants a tenir en compte. Tot i així, els secans en general es consideren que són especialment sensibles sempre que es compleixin les mesures necessàries per conservar-los i que el públic no accedeixi a les zones restringides.

F. Coneixement de les espècies, hàbitats, requeriments de les mateixes.

Es reclama la creació d'una comissió d'estèpics per coordinar tots els espais naturals dels secans de Lleida i on hi participin agents locals que coneguin en profunditat les característiques naturals, socials i econòmiques de la zona.

G. Rutes existents i possibles punts d'inici d'aquestes.

S'informa de la Ruta dels Templers, la que es considera que pot ser un gran atractiu turístic però que actualment encara està en fase de desenvolupament.

H. Divulgació i explicació dels Ajuts dels Espais Naturals Protegits.

S'informa de les Subvencions als espais naturals de Catalunya, als hàbitats i espècies del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural i de les línies d'actuació que cobreix, els quals estaven fora de termini de la convocatòria 2023-2024 en el moment de realitzar la reunió.

Cal dir que des del projecte Espais Naturals de Ponent, abans de la convocatòria, s'informa a tots els agents que puguin estar vinculats a l'espai natural, sobre aquesta línia d'ajuts. És doncs, feina dels diferents agents preparar els projectes i/o sol·licituds que vulguin presentar però si que se'ls ofereix assessorament per part del projecte, si es vol.

Conclusions

De forma general, es reclama una revisió i control de la implantació de les mesures compensatòries a la zona i de la gestió de la superfície acordada per totes les parts així com també un pla de gestió de l'espai amb totes les parts implicades. Aquesta mesura seria útil també si s'incorpora al diàleg el personal de l'aeroport i de la planta de compostatge, espais que sovint creen controvèrsia i que cal implicar per valoritzar l'espai natural i evitar malmetre'n algunes zones.

Es reclama la creació d'una comissió d'estèpics per coordinar tots els espais naturals dels secans de Lleida i on hi participin agents locals que coneguin en profunditat les característiques naturals, socials i econòmiques de la zona.

A més, també seria bo millorar la tasca de sensibilització al públic general, el qual a hores d'ara, no entén quina zona és espai natural i quina no. També caldria entendre i distingir entre què és la cubeta endorreica i què és l'espai de secà.

Com a punt positiu, cal destacar que s'està elaborant una ruta que pot ser d'interès turístic però que encara es troba en fase de desenvolupament.

Altres observacions

Imatge de la reunió realitzada el 02/11/2023

Informe nº 7. Serra Llarga-Secans de la Noguera

Data de la reunió: 03/11/2023

Sobre l'espai natural:

Ubicació:

Vegetació

A l'ENP dels Secans de la Noguera, l'ús del sòl dominant és el conreu agrícola herbaci de secà, que ocupa més de la meitat de la seva superfície (58,4%). Tot i això, cal destacar que es tracta de l'espai protegit amb major proporció de vegetació natural (37,5%) degut principalment a la topografia de la zona, caracteritzada per l'existència de diverses serres i barrancs que dificulten la utilització agrícola del sòl. Apareixen petites extensions de conreus llenyosos de secà al NE del sector N, concentrades principalment a la vessant sud de la Roca Roja. Les diferències són molt significatives entre sectors. El conjunt de la vegetació natural està dominat per les brolles i timonedes amb ruac (ocupen el 14,5% de la superfície total), que s'estenen tot resseguint la serra Llarga, al sud de l'ENP, i entorn del barranc del Macip. Cal destacar que aquesta comunitat vegetal està considerada Hàbitat d'interès comunitari prioritari (Vegetació gipsícola ibèrica). També són abundants les brolles de romaní amb foixarda que, juntament amb els carrascars, ocupen el relleu accidentat de la serra de l'Àliga i la serra de Boïgues, al centre de l'ENP i la serra de la Mora, a l'extrem nord-est. Com en la majoria dels Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida, els Secans de la Noguera presenten una certa superfície recoberta per prats mediterranis rics en anuals.

Fauna

Les espècies prioritàries a la ZEPA dels Secans de la Noguera són la xurra, el xoriguer petit, la terrerola vulgar, el gaig blau, l'esperver cendrós i la calàndria. També hi ha presència del sisó i

l'arpella pàl·lida. Cal destacar que a la zona d'influència dels Secans de la Noguera han concentrat, durant el 2009, 56 de les 67 parelles de xoriguer petit censades a la Plana de Lleida. La Serra Llarga rep la visita d'espècies més montanes provinents de més al nord, com és el cas dels voltors (*Gyps fulvus*) nidificants a la zona del Montsec. A l'hivern apareixen amb certa freqüència l'arpella pàl·lida (*Circus cyaneus*), l'esmerla (*Falco columbarius*), abundants aligots (*Buteo buteo*) i el milà negre (*Milvus migrans*), i a l'estiu el falcó mostatxut (*Falco subbuteo*). El xoriguer (*Falco tinnunculus*) és molt freqüent a la zona, on també s'observa el falcó pelegrí (*Falco peregrinus*). Es tracta d'una zona on es poden veure en vol joves en dispersió d'àguila daurada (*Aquila chrysaetos*) i cuabarrada (*Hieraetus fasciatus*), així com adults d'aquesta espècie i de marcenca (*Circaetus gallicus*). També és possible observar l'aufrany (*Neophron percnopterus*). En aquesta serra també són molt abundants les poblacions de còrvids (fins a 6 espècies), sílvids (incloent la tallareta cuallarga *Sylvia undata*), túrdids hivernants (incloent el rar tord ala-roig *Turdus iliacus*). També destaca la presència del mussol banyut (*Asio otus*). Les poblacions de fringíl·lids són força interessants i destaquen els estols hivernals presents.

Font: <https://parcsnaturals.gencat.cat/>

Descripció

Aquest informe aplega les impressions i opinions d'agents clau de l'espai natural de la Serra Llarga - Secans de la Noguera en la reunió organitzada el 03 de novembre de 2023 al Consell Comarcal de la Noguera al municipi de Balaguer.

Els assistents en aquesta reunió van ser:

1. Miquel Plensa - Ajuntament d'Algèrri, Consell Comarcal de la Noguera
2. Caterina Rubies Guans - Ajuntament Castelló de Farfanya
3. Josep Belió Cuñat - Cos d'Agents Rurals
4. Santiago Millón Monsilla - Cos d'Agents Rurals
5. Joan Sauret Franqueses- Paeria de Balaguer
6. Eva Rocamora Yáñez - Paeria de Balaguer
7. Gemma Cortada - Consorci Leader Noguera-Segrià Nord
8. Carme Bernat Visa - Aigües del Segarra-Garrigues
9. Teresa Fainé Codina - Infraestructures.cat
10. Teresa Fuentes Botargues - Associació Leader de Ponent
11. Marta Satorres Salvadó - Associació Leader de Ponent

A més dels assistents, la convocatòria s'havia comunicat a:

1. Ajuntament d'Ivars de Noguera
2. Grup de Natura Terres de Ponent
3. Delfí Sanuy - Universitat de Lleida

La informació recollida es divideix en els següents punts:

A. La percepció general de l'Espai Natural Xarxa Natura 2000.

En primer lloc es destaca l'augment de visitants des de la pandèmia, sobretot a la tardor i la primavera i provinents de la zona de Lleida o locals. Consideren positiu aquest augment de persones de fora de la zona i la bona valoració de la ciutadania local vers l'espai natural però no es posen d'acord amb la necessitat d'impulsar el turisme a la zona doncs una part considera que hauria d'augmentar i l'altra que si augmenta, aquest provocarà una degradació de l'espai. En el que sí que estan d'acord és que cal una planificació i adequar la infraestructura turística de la zona abans.

En contraposició a l'anterior, es considera que falta coneixement i consciència de les virtuts de l'espai; ho consideren un diamant en brut que ja s'està explotant però amb una bona organització i planificació podria ser una joia. Destaquen que la pagesia és qui més coneix l'espai i qui més el valora. A més, la població valora més la zona del riu que no pas la serra, doncs hi ha una vegetació associada molt més "apreciada" pel turisme. La zona de la serra, coneguda com la partida de la Garriga pels locals, és més basta i llunyana. El fet que hi hagi l'abocador i diverses indústries al voltant fa que la població conegui la serra principalment per aspectes negatius.

Una zona on cal donar-li més atenció és la de guixos, amb fauna i flora associada protegida i amb una història molt interessant.

A tot això s'hi suma la reclamació d'informació referent a les zones ZEPA i l'espai protegit. Des de l'administració pública i la ciutadania tenen la sensació de no estar informats en referència a l'espai natural. No entenen el perquè de la protecció de l'espai ni de les mesures que s'hi han aplicat, simplement se'ls ha imposat unes normatives i unes restriccions i aquesta situació és font de descontentament general. També hi ha confusió amb altres mesures com la DUN i les diferències entre aquestes. Estan descontents amb el fet de que es pugui regar a unes zones i no a les altres, se'ls va dir que farien una ecoconcentració i no s'ha tirat endavant, a algunes zones on no s'havia de regar, a prop de Balaguer, s'està fent igualment i consideren la concentració parcel·lària una mala gestió per part de les administracions.

També consideren que el rebuig de l'ornitologia a la zona és una conseqüència de l'enuig per les mesures de les zones ZEPA.

Al llarg de la reunió les responsables de les mesures compensatòries fan una pinzellada de l'origen de la protecció de l'espai i les zones ZEPA i s'informa de la poca resposta que s'ha rebut per part d'aquest territori on s'haurien d'haver gestionat aproximadament 350 ha i no s'està fent perquè no troben terrenys per llogar o comprar. Els agents locals responen que als territoris veïns com la Serra de Bellmunt-Almenara s'ha fet un treball més en profunditat de difusió i sensibilització però a la Serra Llarga - Secans de la Noguera hi ha hagut moltes mancances. Gràcies a la reunió s'inicia una col·laboració per cercar finques a gestionar a través de les mesures compensatòries.

Finalment es reclama la creació d'una comissió d'estepàrics per la gestió global dels secans de la plana de Lleida, no tant a nivell de mesures compensatòries sinó un espai amb representació d'agents locals de tots els secans on cercar solucions a les diferents problemàtiques que

sorgeixen i on iniciar una gestió adaptada a les necessitats reals del territori. S'informa que ja hi ha una comissió però la ciutadania i les administracions no es senten representades en aquesta, per exemple, a la comissió hi participen les comunitats de regants però la pagesia que no pot regar no hi està representada. Els propietaris de les finques són els qui acaben mantenint el paisatge i el territori, cal fer-los partícips de les decisions de gestió de l'espai.

PROPOSTES DE MILLORA

- Major transparència i divulgació dels efectes de les mesures imposades a l'espai natural, encarant-ho als diferents actors.
- Recull i explicació de les actuacions fetes a la zona enfocada als agents del territori.
- Incorporar l'opinió de la pagesia i els actors reals de l'espai en la gestió, planificació i coordinació de l'espai.
- Creació d'un espai de treball conjunt, comissió dels estèpics.
- Planificació turística

B. Ús públic.

Una de les primeres problemàtiques que es detecta és l'ús de l'espai per part dels ciclistes. Aquests utilitzen l'espai de forma incorrecta doncs obren senders en zones no permeses i de titularitat privada i degraden molt l'espai. Tot i així, valoren positivament el retorn econòmic al territori doncs utilitzen serveis i fan despesa als comerços de la zona. Aquesta problemàtica és sobretot rellevant a la zona d'Algerri i Ivars de Noguera. En canvi, consideren que el turisme ornitològic de la zona és molt respectuós amb l'entorn, no han tingut problemes amb aquest col·lectiu.

En segon lloc, es considera que hi ha problemes amb l'activitat de la caça a la zona. Aquesta activitat té desavinences amb el turisme de natura doncs comparteixen espais i no hi ha suficient comunicació. Quan es caça, tanquen zones per poder-ho fer amb seguretat però són zones que els ciclistes utilitzen. Es troben amb que hi ha ciclistes que arrenquen senyalitzacions de caça i passen igualment, posant-se en perill i creant així malentesos entre els dos grups. A més, s'ha detectat un elevat nombre de cartutxos a l'espai natural doncs, no els recullen.

S'expressa preocupació pel que fa a les zones de més risc quan s'activa el Pla Alfa de perill d'incendis forestals. Es considera que s'hauria de restringir l'accés a zones sensibles per tal d'evitar riscos. Ajuntaments poden facilitar els punts més importants d'accés a aquestes zones per fer-ne un control d'accés en aquestes situacions.

Finalment, s'exposa la falta de senyalització a l'espai on la poca que hi ha està malmesa i degradada. Es considera que cal posar més cartells informatius però prioritzant la reparació dels ja existents. També caldria fer més sensibilització pel que fa a les deixalles ja que es detecta que totes les espones estan plenes d'escombraries.

PROPOSTES DE MILLORA

- Priorització de rutes marcades per a ciclistes i promocionar d'aquestes. Aquesta proposta té punts febles doncs, aquest col·lectiu busca sempre noves vies per on

passar però hi ha exemples de casos d'èxit en altres zones quan s'han fet col·laboracions entre el col·lectiu i els qui marquen els camins. Es considera que amb el baix nombre d'hectàrees i la baixa complexitat de l'espai, ha de ser fàcil arribar a una ben entesa.

- Col·laboració entre els ajuntaments i les administracions competents en matèria de risc d'incendi per delimitar zones sensibles en casos de perill i limitar-ne l'accés.
- Millorar i restaurar la senyalització de l'espai natural.

C. Activitats i perfil d'activitats adequades al espai.

S'identifiquen diferents singularitats de l'espai que són potencialment explotables a nivell d'educació ambiental:

- Ermites
- Replantació en zones on s'han arrencat molts arbres, hi ha moltes zones afectades.
- Singularitat de l'espai, perquè s'ha considerat un espai natural. Incloure la xurra.
- Pedreres del Montvell: situades a Castelló de Farfanya, hi ha una explotació prehistòrica del sílex, un jaciment del neolític.
- Guerra civil: hi ha molts vestigis. Incorporar les coves, lloc on es refugiava la ciutadania.
- Trulleus
- Papallones
- Ornitologia: xurra i esparver cendrós, fer sensibilitació.
- Fer bioblitz: es poden implicar diferents actors com escoles, pagesia, ciutadania en general.
- Forn i cantera d'extracció de guixos
- Antics oficis:
 - Cistelleria amb boga: es feia a Farfanya però l'espècie està desapareixent.
 - Cotó
 - Espart
 - L'explotació de guixos tradicional, anys 50-70 a la carretera d'Àger
 - Carboneres
 - Cànem, esgramadora
- Guixos: la zona dels guixos té una vegetació associada molt important. La gent del territori no la coneix i no s'és conscient de la importància d'aquesta estructura geològica. Els estudis indiquen que van servir de zona d'amortiguació durant la creació dels Pirineus. És un espai únic als secans que cal cuidar, ja que els visitants, per desconeixement, la degraden.

Es dona molta importància a la creació d'una infraestructura turística abans d'impulsar el turisme i les activitats a la zona doncs si no tenen on allotjar-se, dirigir-se o menjar, el territori no es beneficia d'aquest turisme.

D. Espais degradats a l'interior de l'espai natural.

Existeixen diversos abocadors descontrolats. S'adjunta informe del cos d'agents rurals: *Annex 4. Informe 7 - Ubicacions abocaments incontrolats Balaguer.pdf*. Algerri, Balaguer i Castelló tenen abocadors incontrolats reinicidents.

Es detecta que als abocadors hi apareixen espècies oportunistes com els gavians argentats, que estan augmentant la seva població i entren en competència amb rapinyaires estepàrics.

També s'informa de la forta degradació de la ecoconcentració que es va realitzar a Balaguer. Aquest espai ha deixat d'existir, ja no queda cap estructura en peu de les mesures que s'hi van prendre. Un dels espais degradats és el riu Farfanya, del qual s'informa que s'ha licitat la restauració d'aquest en el seu trajecte fins a Balaguer.

Finalment, com s'ha comentat en punts anteriors, les zones més degradades a causa de les bicicletes i els *boogies* són Algerri i Castelló. També s'insisteix en el mal estat de la cartelleria de l'espai.

E. Coneixement àrees sensibles dins l'espai.

Un dels espais més sensibles de la zona són els punts de nidificació de la xurra (*Pterocles orientalis*). Es troba en finques que es preveu haver de comprar dins les mesures compensatòries del canal Segarra-Garrigues. No se'n vol fer difusió.

La zona dels guixos es considera molt sensible degut a la vegetació associada a aquestes estructures. Cal considerar si es vol promocionar com a punt turístic doncs és delicada però per altra banda, es creu que cal explicar-la per a que la ciutadania la valori i en tingui cura.

També s'exposa que els rius de la zona i tota la vegetació i fauna associades són espais sensibles de l'espai i cal posar-hi especial atenció.

F. Coneixement de les espècies, hàbitats, requeriments de les mateixes.

Aquest espai natural té una de les espècies més difícils de trobar, la xurra (*Pterocles orientalis*). Aquesta espècie només s'ha detectat als secans del Segrià i Utxesa, on es veu greument amenaçada i la població està desapareixent, i la Serra Llarga-Secans de la Noguera, on encara en queda part de la població. Els responsables de les mesures compensatòries exposen que està sent molt difícil trobar finques per llogar o comprar com a part de les 350 ha que cal gestionar en aquest espai i que són prioritàries per la protecció de l'espècie.

A la zona hi ha una gran abundància de canya i altres espècies invasores als rius. Consideren que cal actuar per eliminar-les i fer replantació d'espècies autòctones.

En aquest espai natural també hi ha un dels dormidors més grans de Milà reial (*Milvus milvus*) gràcies a una explotació de xops i al menjar que troben als abocadors. Finalment també posen en rellevància la presència d'esperver cendrós (*Circus pygargus*), una espècie protegida.

G. Rutes existents i possibles punts d'inici d'aquestes.

- Peixera i via verda del riu Farfanya - Falta senyalització
- Camí de Sant Jaume
- Transcavanera (de Linyola fins a pont de Suert): es pot aprofitar la ruta per promoure la carn de xai i els antics camins de ramats, a altres territoris ha funcionat.

H. Divulgació i explicació dels Ajuts dels Espais Naturals Protegits.

S'informa de les Subvencions als espais naturals de Catalunya, als hàbitats i espècies del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural i de les línies d'actuació que cobreix, els quals estaven fora de termini de la convocatòria 2023-2024 en el moment de realitzar la reunió.

Cal dir que des del projecte Espais Naturals de Ponent, abans de la convocatòria, s'informa a tots els agents que puguin estar vinculats a l'espai natural, sobre aquesta línia d'ajuts. És doncs, feina dels diferents agents preparar els projectes i/o sol·licituds que vulguin presentar però si que se'ls ofereix assessorament per part del projecte, si es vol.

Conclusions

L'augment, després de la pandèmia, de l'activitat turística a la zona xoca amb els agents que fins ara, en feien ús. En primer lloc, es parla de l'augment dels ciclistes i la degradació de camins i senders així com també el pas per llocs no autoritzats i la convivència amb els caçadors, els quals senyalitzen les batudes però es troben amb persones passant per llocs no autoritzats. Això pot derivar en conflictes i situacions de perill que cal evitar tenint en compte tots els usos de l'espai i creant un espai de diàleg i planificació d'aquest.

Per altra banda, i de manera repetitiva, s'hi suma la reclamació d'informació referent a les zones ZEPA i l'espai protegit. Des de l'administració pública i la ciutadania tenen la sensació de no estar informats en referència a l'espai natural. No entenen el perquè de la protecció de l'espai ni de les mesures que s'hi han aplicat, simplement se'ls ha imposat unes normatives i unes restriccions i aquesta situació és font de descontentament general. Tot això perjudica al mateix espai natural, ja que cap de les parts implicades el veu com un conjunt on tots s'hi han de representar.

Si a través de tots els punts d'interès es pogués extreure una planificació d'accions consensuada per totes les parts, podria revertir beneficiosament en el mateix espai natural i a més, que tots els que hi actuen se'l sentin seu. Això sí, cal que aquest treball planificat, es faci de manera ordenada i sobretot participativa.

Informe nº 8. Secans de Mas de Melons-Alfés

Data de la reunió: 08/11/2023

Sobre l'espai natural:

Ubicació:

Vegetació

L'ENP dels Secans de Mas de Melons - Alfés presenta una diversitat d'usos del sòl força elevada ja que, tot i el predomini dels conreus herbacis, i del sòl emprat en l'activitat agrícola en general (79%), existeix un mosaic de sòl agrícola herbaci i llenyós i sòl recobert de vegetació natural. La zona planera es troba ocupada per grans extensions de conreus herbacis de secà. En canvi, a l'extrem E, més elevat i accidentat, acull els conreus llenyosos de secà, formats principalment per olivera i en menor mesura per fruiters de fruita seca. La zona nord de l'ENP, travessada per la sèquia quarta del canal d'Urgell, és la única superfície en la que es practica el cultiu herbaci de regadiu. La vegetació natural existent està dominada per les brolles de romaní amb ginesta biflora, que es concentren a la meitat est de l'ENP, entre Aspa i el Cogul, on el relleu del sòl és més accidentat i dificulta el seu aprofitament agrícola. De manera més dispersa, intercalades entre els camps de conreu, existeixen petites extensions de matollars halonitròfils i brolles de romaní amb foixarda.

Fauna

En aquesta ZEPA, les espècies prioritàries designades pel DMAH són la ganga, el gaig blau, la terrorola vulgar, la trenca, la calàndria, l'álosa becuda i el xoriguer petit. Acull una de les poblacions més importants de torlit (*Burhinus oedicnemus*), uns 16-50 mascles de sisó (*Tetrax tetrax*), el 17 % de la població catalana de gaig blau (*Coracias garrulus*) amb unes 30 parelles, l'esperver cendrós (*Circus pygargus*) amb 0-2 parelles, el 20% de la població de terrorola comú

(*Calandrella brachydactyla*) amb unes 175 parelles, l'única població reproductora de trenca (*Lanius minor*) a Catalunya i Espanya i presència històrica de parelles de xoriguer petit (*Falco naumanni*) (nidificants al Mas de Vinfaro i al Corral d'Alfés des del 1998 al 2003) tot i que durant el 2009 no s'ha constatat la presència de cap parella reproductora. La població de calàndria (*Melanocorypha calandra*) és també molt important, amb unes 527 parelles. Apareix l'àguila marcenca (*Circaetus gallicus*) amb una població de 1 a 5 parelles. Petits grups de sisó (*Tetrax tetrax*) utilitzen les zones planes cerealistes d'aquest espai durant l'hivern. També hostatja l'única població de ganga (*Pterocles alchata*) formada per 50-60 parelles (90 – 130 exemplars a l'hivern). Altres aus d'interès sedentàries i nidificants són el siboc (*Caprimulgus rufficollis*), la merla roquera (*Monticola solitarius*), el còlit ros (*Oenanthe hispanica*), el pardal roquer (*Petronia petronia*), el falcó pelegrí (*Falco peregrinus*), la gralla de bec vermell (*Pyrrhocorax pyrrhocorax*) i la terrerola rogenca (*Calandrella rufescens*) que amb una població entre 175 i 300 parelles representa la pràctica totalitat d'individus de les Terres de Lleida i el 15 % de la població catalana, així com la cogullada fosca (*Galerida theklae*). La Timoneda d'Alfés és un indret especialment singular dins d'aquesta ZEPA, ja que s'hi troben set de les nou espècies europees de la família dels Alàudids. Destaca per ser l'hàbitat òptim de l'alosa becuda (*Chersophilus duponti*) a Catalunya; encara que des de l'any 2006 no hi ha hagut cap contacte amb aquesta espècie.

Altres aus més comunes però també interessants en aquest tipus d'ambients són la guatlla (*Coturnix coturnix*) i l'abellerol (*Merops apiaster*). En àrees de vegetació natural també trobem el tallarol de garriga (*Sylvia cantillans*), la tallareta cuallarga (*Sylvia undata*) o el botxí (*Lanius excubitor*). L'abundància de preses (guatlles, perdius, conills, rèptils, invertebrats de mida gran etc.) és una garantia de la presència de diverses espècies de rapinyaires. D'interès són les poblacions locals d'àguila daurada (*Aquila chrysaetos*), àguila cuabarrada (*Hieraetus fasciatus*). A l'època estival, destaquen l'àguila marcenca (*Circaetus gallicus*), l'esparver cendrós (*Circus pygargus*), el falcó mostatxut (*Falco subbuteo*); a l'hivern, l'esmerla (*Falco columbarius*), l'arpella pàl·lida (*Circus cyaneus*) i el ja citat falcó pelegrí (*Falco peregrinus*). Les parets que envolten el tram de Riu Set conté alguns territoris de l'escàs còlit negre (*Oenanthe leucura*) circumscrit a Catalunya a zones del migjorn tarragoní i lleidatà. Aquesta espècie també apareix a la Vall de Matxerri.

Font: <https://parcsnaturals.gencat.cat/>

Descripció

Aquest informe aplega les impressions i opinions d'agents clau de l'espai natural Secans de Mas de Melons-Alfés en la reunió organitzada el 08 de novembre de 2023 a Mas de Melons.

Els assistents en aquesta reunió van ser:

1. Conrad Llovera - Ajuntament de Castellldans
2. Xavier Simó Molgó - Ajuntament de Castellldans
3. Lluís Culleré García - Mas de Melons, Forestal Catalana
4. Jordi Roderó Pau - Mas de Melons, Forestal Catalana
5. Joel Pérez Vidal - Mas de Melons, Forestal Catalana
6. Jesús Almarza - Ajuntament de Lleida

7. Carme Bernat Visa - Aigües del Segarra-Garrigues
8. Adrià Urrea Mora - Forestal Catalana
9. Sebastià Camarasa Arbós - Generalitat de Catalunya, Mas de Melons.
10. Josep Maria Baiget Marquès - Agents Rurals
11. Teresa Fuentes Botargues - Associació Leader de Ponent
12. Marta Satorres Salvadó - Associació Leader de Ponent

A través del formulari en línia facilitat als agents que no van poder assistir a les reunions, van expressar el seu punt de vista:

13. Joel Falcó Salla - Ajuntament d'Alfés

També es va recollir el punt de vista a través de trucada telefònica dels següents agents, els quals no van poder assistir a la reunió:

14. Gerard Bota - Centre de Ciència i Tecnologia Forestal de Catalunya

A més dels assistents, la convocatòria s'havia comunicat a:

1. Ajuntament Artesa de Lleida
2. Ajuntament Aspa
3. Ajuntament El Cogul

La informació recollida es divideix en els següents punts:

A. La percepció general de l'Espai Natural Xarxa Natura 2000.

En primer lloc es parla del turisme a la zona, que és principalment ornitològic i ciclista. Des de l'espai natural estan contents de l'augment del turisme que hi ha hagut els darrers anys doncs, l'espai està despertant l'interès dels visitants, sobretot de gent no local. Aquests demanen més infraestructures d'aguait i torres d'observació d'ocells, fet que seria interessant per evitar que accedeixin a zones no permeses. Tot i això, creuen que una massificació de l'espai seria perjudicial per aquest i no consideren important augmentar la difusió.

El públic generalment pernocten i utilitzen serveis a la zona, aspecte positiu per l'economia local, però no en tenen dades.

Es fa la proposta que l'empresa encarregada de la dinamització del punt d'informació, actualment l'projecta, es faci càrrec de recollir dades d'on venen, on pernocten, on mengen, i altres dades d'interès per parlar en coneixement de causa.

Per altra banda, hi ha els visitants locals, principalment practicants del ciclisme i amb poc interès per les virtuts naturalístiques de la zona. La gent de la zona i la pagesia, tot i viure al costat de l'espai, no el coneix ni hi té interès. Localment se'l coneix com el "secarra" i és que no se li dóna valor ja que consideren que fora de l'espai tenen el mateix paisatge que a dins. Són pocs els que saben que aquí existeixen les espècies d'aus més amenaçades de tota Catalunya i de fet el vertebrat més amenaçat de tot l'Estat.

En general, a la població, quan li ve al cap la paraula naturalesa o espècies amenaçades pensa en boscos, rius i muntanyes, en zones "salvatges", mai en zones desarborades, seques o fins i tot àrides. Són pocs els que arriben a veure la bellesa que amaga aquest lloc i moltes vegades

és per desconeixement. Només els caçadors valoren l'espai, ja que els permeten fer batudes controlades i coneixen bé les espècies que hi viuen.

Des dels municipis, es queixen de la deixadesa de l'espai, ja que això evidencia que si després de 17 o 18 anys encara és un espai desconegut, és que alguna cosa no funciona. La visió és que s'ha invertit molt temps i molts diners que no estan donat fruit. Tot i que s'hi hagin realitzat moltes accions, des de l'investigació també s'hi estigui treballant a través d'estudis i d'altres en temes de conservació, la població segueix d'esquena a l'espai natural.

Es recalca que des de la Generalitat s'està treballant en aquest aspecte però que queda molt per fer. Es parla del projecte LIFE Ricotii, el qual també està portant beneficis a l'espai; la valoració és positiva i l'ús de l'espai natural per part dels projectes i de les accions és bona.

Finalment, pel que fa a la gestió de l'espai natural, els municipis estan dolguts per com es va fer la concentració parcel·lària doncs, hi va haver moltes desigualtats sobretot a Aspa, Alfés i Castellldans. A més, algun d'aquests municipis té queixes pel que fa a les superfícies d'espais protegits. No només hi ha les zones delimitades com a espai protegit sinó que hi ha els corredors entre aquestes, necessaris perquè sense connectivitat no tindrien sentit però limitadors de l'activitat econòmica de la zona.

La població també està dolguda per les falses promeses que se'ls va fer al passat sobre la construcció d'un aeroport on se'ls van prometre molts diners i no es va acabar tirant endavant. Es denota la sensació que Lleida sempre és l'últim a tenir en compte en termes de gestió; cal posar-hi més èmfasi i donar-li veu.

L'espai és una reserva natural parcial aprovada per la Generalitat. Aquesta figura comporta la figura d'un òrgan gestor i es considera que la Generalitat hauria de crear-lo i posar sobre la taula periòdicament temes com els que s'han tractat a les reunions i convidar més actors importants.

PROPOSTES DE MILLORA

- Recollir les dades dels visitants per saber l'impacte d'aquests al territori i adaptar-ne els serveis oferts.
- Sensibilització de la població local.
- Creació d'un espai de treball conjunt, comissió dels estèpics i òrgan gestor de la reserva.
- Donar a conèixer la importància de l'espai les singularitats d'aquests.
- Redactar un pla rector de gestió actualitzat.

B. Ús públic.

Una de les problemàtiques més greus detectades a l'espai és la circulació de ciclistes en zones no permeses i el cas omís que es fa de les senyalitzacions. Aquesta situació és encara més delicada a la Timoneda d'Alfés, on cada vegada hi ha més corriols fets pels ciclistes i posen en perill a espècies úniques al territori com l'alosa becuda o la ganga ja que les espècies d'àmbit estèpic nidifiquen a terra.

En primer lloc cal destacar la percepció que té aquest públic dels espais naturals, confonen la natura per un espai públic i cal tenir en compte que la majoria és privat o té alguna limitació. Caldria informar d'aquests aspectes al públic en general.

Els visitants d'aquest tipus accedeix a l'espai sense cap interès en la protecció que té, es creen nous senders cada setmana, accedint a zones restringides, que després es publiquen a les aplicacions de rutes, que fan efecte crida per a altres ciclistes. Actualment ja s'està treballant amb aplicacions com Wikiloc i Strava per eliminar aquestes rutes il·legals de les aplicacions i evitar així el pas de ciclistes en zones on no poden passar però falta educació, sensibilització i més controls.

Per altra banda, els fotògrafs de natura provoquen problemes similars, espantant ocells dels nius o alimentant-se per aconseguir bones fotografies, provocant abandonaments d'ous i altres perjudicis per la fauna.

La problemàtica dels ciclistes es viu més intensament com més a prop de la capital ens trobem. La població de Lleida utilitza els espais que tenen a la vora com a espais lúdics per al ciclisme, malmetent l'espai. També es troben molts gossos sense lligar, un perill per la fauna i flora protegida dels espais. Es considera que aquesta situació es deu al desconeixement dels visitants i a la falta de senyalitzacions.

S'adjunta *Annex 5. Informe 8 - Informe_URMA.pdf*.

Les senyalitzacions són una altra de les problemàtiques detectades, sovint errònies i confuses, per això cal revisar-les i unificar-les per tal de donar un bon servei als visitants.

Per exemple, a Puigverd hi ha un cartell que informa la direcció a l'espai natural al revés o a l'autopista a Les Borges i a Aspa no hi ha cap indicació.

Les que hi ha tampoc són homogènies, cada població les ha posat com ha volgut. Seria interessant coordinar-ho per a tenir una imatge més unificada.

Les senyalitzacions i plafons que hi ha a dins de l'espai estan en molt mal estat, s'informa que ja s'ha fet la petició de 3 pressupostos i s'està esperant a contractar per posar-ne de nous però no seran suficients per totes les problemàtiques que cal apaivagar.

Per una banda hi ha els cartells informatius i divulgatius però també cal senyalització de camins privats, zones restringides, zones de cria, i també dels senders correctes per a ciclistes.

Es proposa posar codis QR enlloc de cartells però es desestima l'ús exclusiu d'aquest doncs quan estàs a l'espai natural o damunt d'un vehicle no és pràctic. Ara bé, sí que pot ampliar la informació que es dona per no fer tants cartells o tan grans.

També s'informa de l'existència d'una proposta de projecte per a posar senyalització a totes les entrades dels secans de Lleida però exposen que cal tenir en compte que hi ha molts camins diferents per on entrar-hi.

Finalment s'explica que s'està provant de posar un informador per ciclistes a la Timoneda d'Alfés, projecte que també proposa ampliar oferint visites en hores concretes per tal de visitar l'espai de forma respectuosa.

No quedar clara la diferència entre les tipologies d'espais que hi ha. Es percep que ningú té clar el perímetre de la reserva natural, de la finca de Mas de Melons i de l'ENPE. Al moment de fer actuacions o denúncies porta confusió.

Pel que fa als accessos i camins de l'espai, s'exposa el mal estat d'aquests i els impediments com cordes i cadenes que posen els particulars a les seves finques o el que es creu que són les seves finques.

En primer lloc cal revisar que les barreres que es posen, es facin amb els permisos adequats i als llocs correctes, ja que es creu que n'hi ha que s'han instal·lat incorrectament.

En segon lloc, cal revisar l'estat dels camins d'accés i de l'interior de l'espai alguns en mal estat, plens de clots i molt malmesos. La responsabilitat de reparació d'aquestes infraestructures és del propietari d'aquestes, ja siguin els ajuntaments, ADIF, Diputació de Lleida, l'Estat, Casa Canal o els particulars.

Cal fer un inventari de camins municipals per part de tots els ajuntaments i actualitzar el Cadastre i el Registre de la propietat.

Pel que fa a fauna, s'ha detectat un augment de la presència de col·lectius concrets amb gossos, sobretot *galgos* perquè corren més, que venen a caçar llebre ibèrica a l'espai natural. La llebre ibèrica, en diferència a l'europea que és més abundant, és més ràpida, atraient els visitants que els interessa aquest aspecte a fer activitats il·legals com la caça de llebre amb gossos. També s'ha detectat una alta mortalitat de cuabarrada a la zona causada per electrocucions i trets.

Una altra problemàtica són els caçadors ja que part d'aquest col·lectiu caça fauna protegida, sobretot alada, en alguns casos per desconeixement, però altres per gaudi de les persones que ho fan.

També es considera la importància que han tingut els ramats a la zona. Actualment en queden 2, el del *Túnica* a Alfés i el del *Feixa* a Mas de Melons. Es creu que aquest darrer és un dels ramats més grans de Catalunya.

Cal tenir-los en compte al moment de gestionar l'espai doncs la seva tasca de manteniment és vital per la conservació d'aquest.

S'exposa el malestar per la gestió del mas de Mas de Melons. Es percep que hi ha una mica de deixadesa; només s'ha restaurat l'interior, sense mantenir l'estètica d'aquest, i hi falten espais com per a incorporar-hi exposicions.

El mateix passa amb els camins, els marges i les cabanes que hi ha a l'entorn, que moltes estan derrumbades.

Els municipis de la vora com Castellldans també exposa el malestar per la ubicació del punt de benvinguda als visitants. Es considera que es va fer una mala gestió al inici, on aquest espai havia d'instal·lar-se al municipi de Castellldans i a causa de la crisi i de decisions polítiques es va traslladar al Mas de Melons. El centre de Castellldans, que es va quedar aturat, ara s'està reformant i hi haurà un centre d'interpretació de fauna i flora i una biblioteca. S'ofereix com a un pre-centre d'interpretació abans del de Mas de Melons. Aquest ajuntament també s'ofereix a fer el manteniment de cabanes i camins de l'espai però cal tenir en compte la titularitat d'aquestes infraestructures. Vinculat a això s'informa que aquest hivern està prevista la construcció d'un aparcament de caravanes per incentivar el turisme.

Finalment s'informa de males gestions pel que fa a ajuts a l'espai natural. Hi ha malestar per la concessió d'ajuts públics a particulars per la construcció d'un aguait en una finca privada.

L'aguait està sent gestionat pel particular, qui n'ha fet un contracte d'arrendament a una empresa de fotografia. S'està vetllant per recuperar la infraestructura i poder-ne fer un ús públic però mentre hi hagi l'arrendament, està sent difícil de gestionar.

També es detecta enuig per part de la pagesia pel que fa a les mesures que s'han aplicat a l'espai, una bona part d'aquest col·lectiu considera que s'haurien d'augmentar les retribucions per les mesures compensatòries. Aquesta situació és molt greu a Alfés, on la majoria de la pagesia està en contra de gestionar l'espai natural doncs es senten amenaçats per les restriccions i hi ha la visió que si no es paren les restriccions la seva feina deixarà de ser rendible i hauran de plegar.

PROPOSTES DE MILLORA

- Major control per part de les autoritats de les activitats realitzades i dels actes incívics.
- Millorar l'educació ambiental de l'espai per difondre la importància d'aquest i les actuacions no permeses.
- Sensibilització i informació enfocada a cada col·lectiu per entendre la importància de l'espai natural i de les mesures que s'apliquen a dins.
- Augment dels controls i la informació in situ a l'espai natural.
- Reparar i unificar la senyalització ja existent. Augment de les senyalitzacions.
- Crear un espai de treball i diàleg entre centres excursionistes, ciclistes i administració per arribar a un consens i treballar conjuntament per solucionar la situació.
- Incorporar l'opinió de la pagesia i els actors reals de l'espai en la gestió, planificació i coordinació de l'espai.
- Redacció d'un inventari de camins municipals per part de tots els ajuntaments i actualitzar el cadastre i el registre de la propietat.
- Tenir en compte el component antropogènic cabdal als espais com els secans de Lleida. La dinàmica és molt diferent a altres espais naturals doncs combina activitat econòmica com la pagesia amb turisme lúdic molt variat. Cal tenir-los a tots en compte i dialogar abans de prendre mesures.
- Implicar els municipis en la gestió de l'espai i fer-los partícips de les decisions.

C. Activitats i perfil d'activitats adequades al espai.

S'identifiquen diferents singularitats de l'espai que són potencialment explotables a nivell d'educació ambiental:

- Timoneda
- Pedra seca: cadolles, pous, estructures helicoïdals per caçar perdius, cabanes de volta, marges de pedra seca.
- Guerra Civil: ja hi ha un projecte que s'està organitzant amb varis municipis de recuperació de la memòria democràtica a Les Garrigues. A Alfés hi ha polvorins.
- Rèptils i amfibis
- Plantes medicinals
- Orquídiades: s'està detectant un augment de l'interès.
- Papallones
- Aus esteparies
- Rapinyaires

- Ramaderia, agricultura i apicultura.
- Mas de Matxerri: recuperació del mas i divulgació. És un dels masos més grans i està ben conservat. Només s'ha arreglat la teulada. Encara hi ha la quadra, les habitacions, la cuina...
- Mas de Melons: Hi ha una infraestructura vinculada amb el vi a Mas de Melons. També hi ha la creu dels templers, un forn que s'ha ensorrat. Es pot explicar perquè el Mas és tan gran i vincular-ho amb la vida d'abans.
- Astronomia: molts visitants venen a fer fotos ja que hi ha poca contaminació lumínica.
- Ramats: gràcies a ells l'espai s'ha mantingut, fan una tasca de gestió molt important i només en queden dos. Es podria explicar la tasca que fan i acompanyar-los en el seu dia a dia. També donar importància als gossos que els acompanyen.

Hi ha moltes activitats possibles però es remarca que abans de fer promoció de l'espai cal posar ordre i crear la infraestructura necessària per acollir els visitants. També es considera important desestacionalitzar el turisme doncs, així s'evita la massificació i es dona valor als canvis que pateix el paisatge al llarg de les estacions. Cal atraure gent a la tardor i a l'hivern. A més, també s'exposa la necessitat de no concentrar totes les activitats al mateix lloc i tenir en compte l'entorn de l'espai natural.

El Cos d'Agents Rurals informen que gestionen un programa de sensibilització anomenat eduCAR per a centres educatius de la zona, sobretot van a escoles agràries, ZERs i instituts.

Finalment, es considera que cal revisar el contingut dels tallers que s'estan realitzant actualment per poder acostar l'espai als visitants no tant afins a les qüestions ambientals. Hi ha un descontent generalitzat en la gestió que s'ha fet de la proposta d'activitats a l'espai, sovint poc organitzada i amb molta manca de comunicació i difusió. Inclús s'han hagut de suspendre activitats amb professionals que en altres espais tenen tants inscrits que han de posar un límit d'assistents.

D. Espais degradats a l'interior de l'espai natural.

Per començar l'antic hangar de l'aeròdrom és un dels espais més degradats.

Situat a la timoneda d'Alfés, s'hi poden trobar grans quantitats d'escombraries procedents de mercats i runa. En més d'una ocasió, se n'ha proposat la restauració per convertir-lo en un punt d'informació i educatiu sobre l'espai natural que l'envolta, així com per a la promoció del patrimoni cultural de la zona. Es considera un dels punts més urgents on actuar.

Ben a prop hi ha una antiga cimitera que manté tota l'estructura de formigó i crea un fort impacte visual. A més, és un punt d'abocaments incontrolats de runa i restes de jardineria. També s'hi celebren festes i s'hi llencen deixalles de tot tipus. Es proposa l'eliminació del formigó per tal de renaturalitzar l'espai.

També s'exposa la degradació que està patint l'espai a causa de la plantació de grans extensions intensives d'olivera i els canvis d'usos del sòl.

Finalment, s'explica la problemàtica de l'abocament de runa i serveis de neteja de la zona.

Les persones que netegen cases i fan obres menors, aboquen les deixalles a qualsevol punt de l'espai, alguns cops per desconeixement però altres per evitar desplaçaments als punts de recollida d'aquests materials i el preu que cal pagar.

E. Coneixement àrees sensibles dins l'espai.

A l'espai natural de Mas de Melons-Alfés hi ha varies zones sensibles sent la que més la Timoneda d'Alfés. Ja es van fer tasques per barrar l'accés a visitants però aquests entren igualment a la Timoneda amb gossos deslligats o a agafar timó. També hi ha dos punts oberts on entren el ciclistes i s'haurien de tancar.

Els camps entre Mas de Melons i Matxerri són zones més sensibles per a la reproducció i/o alimentació de la ganga i el sisó entre altres espècies.

Totes les zones on les aus estepàries fan cria al terra es consideren sensibles i s'hi hauria de regular l'accés, sobretot en època de cria.

També es considera que les zones on pasturen els ramats són punts especialment sensibles, sobretot pel manteniment d'aquests.

F. Coneixement de les espècies, hàbitats, requeriments de les mateixes.

Moltes de les espècies que estan en perill crític d'extinció a Catalunya viuen als secans del Segrià i Utxesa i als de Mas de Melons-Alfés, per exemple la xurra, la trenca (únic lloc a tota la península) l'aloa becuda o el llagost pedra de timoneda. A més hi viuen altres espècies en perill com el sisó, la ganga, el xoriguer petit, l'arpella cendrosa o la planta limonium catalaunicum.

En general aquestes espècies, en la seva majoria poc vistoses, són desconegudes per la població. Per la importància d'aquest hàbitat i les espècies que hi viuen s'hauria d'invertir més esforç en conservar-les i protegir-les.

S'estan detectant casos d'electrocució de cuabarrada així com d'individus morts per trets. També hi ha problemes amb el negoci dels ocells de cant. Actualment no se'n poden capturar però si criar, tot i així, encara hi ha persones que en capturen i hi ha una activitat furtiva elevada.

A Aspa, al límit de l'espai natural, hi ha presència d'unes ortigues anomenades mosques grosses, difícils de trobar a la zona.

G. Rutes existents i possibles punts d'inici d'aquestes.

Existeixen dos rutes a Mas de Melons, una de curta i una de llarga que va als altres masos. Aquestes estan mal senyalitzades però es consideren bones rutes. Caldria crear-ne de noves de

més curtes i senzilles ja que els visitants les troben excessivament llargues per fer en un matí, volen rutes més a prop del punt d'informació.

Altres rutes existents són:

- Geocaching
- Els enigmes d'en Pius. - cal revisar-les perquè estan fora dels camins i no es pot.
- Castellldans té 4 rutes al voltant del poble. Projecte turístic de Castellldans.
- Les 13 piques

Cal vigilar les rutes que es marquen ja que passen per zones on en època de cria i nidificació no s'hi pot accedir.

Hi ha més informació sobre les rutes als següents enllaços:
<https://parcsnaturals.gencat.cat/ca/xarxa-de-parcs/mas-de-melons-i-secans-de-lleida/gaudeix-del-parc/equipaments-i-itineraris/rutes-pels-espais-naturals-protegits-de-la-plana-de-lleida/>
<https://www.espaisnaturalsdeponent.cat/ca/espais-naturals-de-ponent/espais/5/secans-de-melons-i-alfes>

A més, al Centre d'informació de Mas de Melons es disposa de mapes i durant els caps de setmana, hi ha un informador que pot indicar les rutes i donar consells als visitants.

H. Divulgació i explicació dels Ajuts dels Espais Naturals Protegits.

S'informa de les Subvencions als espais naturals de Catalunya, als hàbitats i espècies del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural i de les línies d'actuació que cobreix, els quals estaven fora de termini de la convocatòria 2023-2024 en el moment de realitzar la reunió.

No es coneixen en profunditat els ajuts dels Espais Naturals Protegits, cal fer un acompanyament als ajuntaments per demanar-los.

Es troben que en alguns casos, les zones considerades prioritàries per demanar aquests ajuts són de propietat privada.

Conclusions

Es tracta d'un espai natural molt ben valorat de cara als visitants, ja sigui doncs per la quantitat de fauna que hi ha i per l'extensió, però infravalorat per la població local. Mentre uns l'utilitzen com a espai d'esbarjo, altres hi aboquen runa de manera descontrolada, a més de incorporar senyalització, barrar camins, etc., sense cap coherència ni tampoc coneixement sobre l'impacte que es genera en el mateix espai natural.

Tot i que el turisme augmenta, any rere any es remarca que abans de fer promoció de l'espai cal posar ordre i crear la infraestructura necessària per acollir els visitants. També es considera important desestacionalitzar el turisme doncs, així s'evita la massificació i es dona valor als canvis que pateix el paisatge al llarg de les estacions. Cal atraure gent a la tardor i a l'hivern.

També s'exposa la necessitat de no concentrar totes les activitats al mateix lloc i tenir en compte l'entorn de l'espai natural.

No es pot negar tampoc que en aquest espai també es detecta enuig per part de la pagesia pel que fa a les mesures que s'han aplicat a l'espai; ja que una bona part d'aquest col·lectiu considera que s'haurien d'augmentar les retribucions per les mesures compensatòries. Aquesta situació és molt greu a Alfés, on la majoria de la pagesia està en contra de gestionar l'espai natural doncs es senten amenaçats per les restriccions i hi ha la visió que si no es paren les restriccions la seva feina deixarà de ser rendible i hauran de plegar.

Finalment, també cal remarcar l'existència de dos ramats que caldria posar en valor per la tasca que fan de gestors de l'entorn, i que serveixin per conscienciar d'una pràctica que s'ha anat perdent a la zona.

Altres observacions

Imatges de la reunió realitzada el 08/11/2023

Informe nº 9. Secans del Segrià i Utxesa

Data de la reunió: 13/11/2023

Sobre l'espai natural:

Ubicació:

Vegetació

L'ENP dels Secans de Segrià – Utxesa és la que presenta una major extensió de sòl agrícola de conreus llenyosos de secà, dominats per l'olivera i els arbres fruiters, ús que ocupa el 64,4% de la seva superfície. Tot i això, destaca un percentatge força alt de territori en el què encara es manté la vegetació natural, essent el segon ENP del conjunt d'espais de la Plana de Lleida amb més superfície natural. Els conreus herbacis de secà tenen una petita representació en aquest espai. Pràcticament la meitat de la vegetació natural de l'ENP està formada per brolles de romaní amb foixarda i matollars halonitròfils de sòls àrids, aquests últims concentrats a la zona central de l'àmbit, entre les carreteres de Seròs a Maials i d'Aitona a Llardecans. Les pinedes de pi blanc de l'extrem sud constitueixen la vegetació forestal natural de l'espai. Cal destacar l'existència de 3 dels 5 hàbitats d'interès prioritari presents en el conjunt dels Espais Naturals Protegits de la Plana de Lleida. La seva presència es deu principalment a l'existència del pantà d'Utxesa. És en aquest espai humit on s'hi troben les comunitats halòfiles de sòls d'humitat molt fluctuant i (HIC1510) i els aiguamolls calcaris amb mansega (HIC 7210). De manera més extensa i repartida arreu de l'ENP s'hi troben els prats mediterranis rics en anuals (HIC 6220), essent més abundants entorn al tossal de Ventafarines i del barranc de Valldemora.

Fauna

En aquesta ZEPA, les espècies estèpiques designades com a prioritàries pel DMAH són la ganga, la xurra, el gaig blau, la terrorola vulgar i la calàndria. També estan presents el sisó i l'esparver cendrós. Les espècies estèpiques es troben molt ben representades com la xurra (*Pterocles orientalis*) on s'han detectat unes 4-6 parelles, xifra que representa més del 50 % de la població

catalana, el gaig blau (*Coracias garrulus*) amb al voltant del 10% de les parelles de Catalunya, la terrerola rogenca (*Calandrella rufescens*), la terrerola vulgar (*Calandrella brachydactyla*), la calandria (*Melanocorypha calandra*) amb vora 535 parelles, i també la ganga (*Pterocles alchata*) que molt aïlladament apareix als Erms d'Aitona i la Granja d'Escarp. Pel sisó (*Tetrax tetrax*) i el xoriguer petit (*Falco naumanni*), aquest espai és una àrea amb presència esporàdica, si bé potencialment bona en quant a característiques de l'hàbitat. Tampoc s'han d'oblidar altres aus d'interès com l'abellerol (*Merops apiaster*), el torlit (*Burhinus oedicnemus*) la cogullada fosca (*Galerida theklae*) i comuna (*Galerida cristata*) o el trobat (*Anthus campestris*). Entre els rapinyaires sedentaris destaca l'àguila cuabarrada (*Hieraaetus fasciatus*), el falcó pelegrí (*Falco peregrinus*) i el duc (*Bubo bubo*). També destaca la presència de la gralla de bec vermell (*Pyrhocorax pyrrhocorax*).

L'embassament d'Utxesa, situat dins la ZEPA dels Secans de Segrià i Utxesa, té, lògicament, una gran importància per les aus aquàtiques, però en destaca principalment la seva importància per les aus lligades al canyissar, de manera que ha estat considerada com una de les 23 localitats més importants a Catalunya d'aquests tipus d'aus i, específicament, la més important per la mallerenga de bigotis (*Panurus biarmicus*) el repicatalons (*Emberiza schoeniclus ssp. witerbii*) amb aproximadament 25 parelles i la boscarla mostatxada (*Acrocephalus melanopogon*) amb entre 5 i 10 parelles. També nidifiquen altres espècies típiques de canyissar i algunes espècies d'ardeides com l'agró roig (*Ardea purpurea*), el martinet blanc (*Egretta garzetta*), el martinet menut (*Ixobrychus minutus*), el martinet de nit (*Nycticorax nycticorax*) i el berrat pescaire (*Ardea cinerea*). L'embassament és també un punt d'aturada en pas migratori i d'hivernada de nombroses espècies d'ànecs. Entre els rapinyaires que nidifiquen a l'espai cal destacar l'arpella (*Circus aeruginosus*) amb 16 parelles l'any 2009 (el 27% del total de nius de la plana de Lleida).

Font: <https://parcsnaturals.gencat.cat/>

Descripció

Aquest informe aplega les impressions i opinions d'agents clau de l'espai natural Secans del Segrià i Utxesa en la reunió organitzada el 13 de novembre al al punt d'informació de "La Fusteria" d'Utxesa al municipi de Torres de Segre.

Els assistents en aquesta reunió van ser:

1. Gabriel Florensa Molins - Ajuntament de Torres de Segre
2. Josep Maria Companys - Ajuntament de Torres de Segre
3. Axel Curcó Panadés - Ajuntament de Torres de Segre
4. Bea Obis Aguilar - Ajuntament d'Aitona
5. Jordi Vidal Florensa - Ajuntament d'Aitona
6. Joan Parrot - Associació de veïns de la urbanització del Fornet, Associació Vall de Secà
7. Irene Forcat - Agrupament Escolta Turribus
8. Anna Bisui Cases - Associació de Joves JAEC
9. Pietat Pizarro gonzález - Associació de Propietaris de la Vall d'Utxesa, urbanització Molí-Tossal

10. Joana Bassi Garcia - Associació de Propietaris de la Vall d'Utxesa, urbanització Molí-Tossal
11. Francisco Torreguitar Siso - Àmbit de pesca
12. Carme Bernat Visa - Aigües del Segarra-Garrigues
13. Maria Tost Alcazar - La Fusteria, Ajuntament de Torres de Segre
14. Rafel Ortiz Castells - Associació de veïns de la zona de pescadors
15. Teresa Fuentes Botargues - Associació Leader de Ponent
16. Marta Satorres Salvadó - Associació Leader de Ponent

A més dels assistents, la convocatòria s'havia comunicat a:

1. Ajuntament Sarroca de Lleida
2. Ajuntament d'Alcanó
3. Ajuntament d'Alfés

La informació recollida es divideix en els següents punts:

A. La percepció general de l'Espai Natural Xarxa Natura 2000.

En primer lloc, cal destacar la dicotomia entre la zona de secà i la del Pantà d'Utxesa.

Es detecta que hi ha un cert desconeixement de la part dels secans de la zona; pren protagonisme el pantà d'Utxesa, per la dinamització i l'activitat vinculada a aquest i el turisme lligat a la floració, molt important a la zona.

Es considera que el secà està més abandonat i només el coneixen pel tema ornitològic, així doncs si no agrada aquesta temàtica queda fora de la llista de prioritats per dinamitzar. Tampoc hi ha senyalitzacions ni camins adequats per incentivar al públic a visitar-los.

Com a comentari, s'exposa que qui ha trobat més interès en els secans és la "Film Comission" de la Generalitat, que busquen ubicacions on rodar pel·lícules.

Pel que fa a la zona del Pantà, s'informa d'una davallada molt important en l'activitat turística i pesquera doncs el pantà està en mal estat i ha disminuït notablement el nombre de peixos; tot i que els últims anys ha augmentat una mica a causa de les espècies invasores.

Abans es feien concursos de pesca, hi havia inclús campionats nacionals i hi havia turistes de tot arreu.

Actualment, els pescadors que hi accedeixen són molt pocs i denuncien que han de pagar grans quantitats per poder desenvolupar l'activitat. Alguns grups no locals pesquen a la nit sense permís i a més, degraden molt l'espai tirant-hi deixalles i accedint a zones restringides. Reclamen més control d'aquesta activitat, sobretot de la pesca nocturna per la qual és molt difícil aconseguir permisos i molts pescadors ometen els tràmits.

Consideren aquesta problemàtica greu doncs ha portat conflictes a la zona i inclús por, doncs aquests pescadors actuen amenaçant, arribant a sentir trets per espantar a altres visitants quan s'estan duent a terme activitats il·legals de pesca.

Aquests espais dels pescadors també conviuen amb altres problemàtiques, per exemple la falta de marges del pantà que porta als pescadors a fer la seva activitat just al costat del pantà, una activitat no permesa.

També es reclama una neteja urgent i periòdica dels fangs, matèria orgànica morta, algues i llims del pantà per evitar la colmatació d'aquests i l'eutrofització de l'aigua. En part, culpen la inacció per part d'ENDESA, l'empresa encarregada de gestionar el Pantà, de la desaparició de peixos i del mal estat de la zona. Però també a les administracions amb les quals s'han iniciat converses per realitzar les actuacions que no han arribat a cap fi.

També caldria fer neteja de canya ja que està envaint molta superfície. Antigament aquesta neteja es feia anualment, es feien cremes perquè hi havia ramats per fer gestió ago-forestal però fa anys que no es cuida la zona. Els ramats han desaparegut perquè l'activitat no era rentable, igual que l'agricultura de secà.

S'ha intentat programar cremes per fer un control de les espècies vegetals però a causa de la fauna protegida no s'han autoritzat.

Es reclama un equilibri i buscar solucions alternatives abans de negar accions.

Pel que fa a la pagesia, s'exposa el malestar del col·lectiu respecte la implantació de les zones ZEPA. Es considera que no es van implementar correctament. Algunes de les zones que es van delimitar com a ZEPA eren de reg i hi havia fruiters, els quals van haver d'aturar l'activitat i en van sortir molt perjudicats. A més, posteriorment s'hi han desenvolupat activitats no permeses com la destrucció d'ecosistemes o la creació de grans esplanades.

Es reclama un control i una revisió de les zones delimitades com a ZEPA per evitar la degradació de la zona i corregir males praxis.

Es mostra preocupació per l'equilibri d'usos del sòl a la zona doncs en els darrers anys hi ha hagut un gran canvi del paisatge, desaparició de serres i serretes, de camins... També ha sofert un canvi l'agricultura i el turisme, el qual s'han anat adaptant però existeixen alguns punts conflictius pel que fa a l'ús dels espais compartits.

La diversificació dels usos de l'espai cal gestionar-la i coordinar-la des de les administracions però tenint en compte tots els agents implicats com la pagesia, el jovent, els veïns, el turisme o les activitats que es puguin dur a terme a la zona.

Cal trobar l'equilibri econòmic, social, mediambiental i productiu d'aquests espais compartits sense anar en contra de cap activitat, just al contrari, cal escoltar tots els agents i buscar solucions basades en l'avinentesa i la responsabilitat.

L'equilibri passa per organitzar els espais, no envair sectors i fer una gran tasca de divulgació i sensibilització acompanyada de la instal·lació de serveis adaptats al turisme que es vol al territori. L'equilibri passa per trobar la compatibilitat entre treballar la terra i mantenir l'espai natural.

Respecte el turisme, els visitants a l'espai són principalment de fora de la zona, els locals només l'utilitzen puntualment com a zona d'esport i en esdeveniments concrets com la bicicletada o la Volta al Pantà.

S'ha detectat l'increment de turisme ornitològic els quals si troben els serveis adequats, fan despesa als municipis repercutint positivament al territori. Tot i així, s'informa d'una falta greu d'instal·lacions bàsiques com restauració, lavabos públics, cubells d'escombraries, etc.

Des de la instal·lació del bar al refugi de pescadors s'ha notat una millora però continuen faltant serveis bàsics.

També es detecta força cicloturisme i caravanning, el qual també seria bo que tingués serveis específics per la realització d'aquestes activitats evitant així males praxis.

Inclús les associacions de joves i similars utilitzen l'espai per fer-hi alguna activitat però sense ser conscients sobre què hi ha i tot el què comporta aquell espai natural. Reclamen punts de trobada, plànols de l'espai i en general, més informació sobre les activitats que s'hi poden realitzar en clau de sensibilització de l'espai.

Volen utilitzar l'espai però entenent les limitacions que hi ha en aquest pel fet de ser una zona protegida.

Es posa el focus en quin turisme es vol doncs per estar en equilibri amb les altres activitats de l'espai cal que aquest sigui respectuós amb l'entorn. Cal fer una bona planificació turística i la clau és donar a conèixer l'espai posant-lo en valor i protegint-lo.

Posar atenció a les activitats que s'hi programen per tal que compleixin les normatives i s'adaptin al model de turisme que vol el territori.

Ja es tenen eines planificació, els plans d'usos i gestió dels secans els quals estan aprovats però no se n'està fent ús i no s'estan tirant endavant les accions previstes.

Tot i això, es reclama que aquests plans siguin específics de cada espai natural i que limitin on instal·lar serveis tenint en compte les àrees sensibles i les possibilitats de l'espai coincidint amb les reclamacions de tots els agents d'un equilibri entre tots els sectors.

Finalment, els veïns de la zona exposen que s'estan veient afectats per l'increment del turisme, sobretot per la tranquil·litat que els aporta i que han buscat a la zona. Les associacions aprecien l'entorn, la flora i la fauna, inclús prenen mesures per protegir-les però les deixalles, gossos deslligats, l'augment del cicloturisme o les caravanes aparcades interfereixen en el seu dia a dia. Aquesta problemàtica es suma a la idea de fer una planificació turística, d'usos i gestió de l'espai incorporant les necessitats dels agents locals. A més, es considera important desestacionalitzar i desmassificar el turisme ja que actualment hi ha molt turisme centrat en la flor.

També exposen una pèrdua de fauna salvatge a la zona, que es veu influït positivament quan els nivells d'aigua són bons, i el desconeixement de molta ciutadania local i dels voltants d'ubicacions amb gran interès naturalístic.

PROPOSTES DE MILLORA

- Sensibilització de la població local, tant de la part de secà com de la part del pantà. Posar èmfasi i buscar com arribar a la pagesia.
- Major transparència i divulgació dels efectes de les mesures imposades a l'espai natural, encarant-ho als diferents actors.
- Gestió i neteja dels fangs, matèria orgànica morta, canya, algues i llims del pantà per evitar la colmatació d'aquests i l'eutrofització de l'aigua del pantà.
- Millorar el diàleg per la gestió i les actuacions a fer a l'espai natural, buscant alternatives abans d'aturar processos.
- Revisió i control de la implantació de les mesures compensatòries i les ZEPA a la zona i de la gestió de la superfície acordada.
- Buscar l'equilibri econòmic, social, mediambiental i productiu dels espais compartits sense anar en contra de cap activitat, al contrari, escoltant tots els agents i buscant solucions basades en l'avinentesa i la responsabilitat.

- Creació de cartellera específica per les activitats a la zona i millora de la senyalització de l'espai natural.
- Revisió i ús dels plans d'usos i gestió dels Secans de la Plana de Lleida.
- Redacció d'un pla d'usos i gestió, que inclogui la planificació turística, específic de l'espai natural.
- Incorporar l'opinió de la pagesia i els actors reals de l'espai en la gestió, planificació i coordinació de l'espai.
- Desestacionalitzar i desmassificar el turisme augmentant les activitats i la dinamització de l'espai, treballant conjuntament amb les administracions de la zona i la població local.

B. Ús públic.

A més de les problemàtiques esmentades anteriorment, sorgeixen altres punts clau per l'ús públic de l'espai natural.

En primer lloc, es considera que cal fer un bon manteniment dels camins de l'espai ja que consideren que estan en molt mal estat. Tant els camins interiors com els transitats per vehicles. És clau tenir bons accessos a la zona si es vol atraure públic. També la instal·lació de serveis bàsics com lavabos públics, senyalitzacions i manteniment general dels espais.

Un altre aspecte a millorar són els abocaments de deixalles de particulars, sobretot llaunes i papers de tot tipus. Les deixalles, burilles i altres materials sumats a la gran abundància de canya i restes vegetals a la zona són font de preocupació creixent pel risc d'incendi.

També preocupa la gestió de les restes de poda de particulars i de la pagesia. No tenen cap sistema de gestió per aquesta tipologia de residu i sovint s'abandona on no toca. A més, no tenen la maquinària per triturar-la o si l'aconsegueixen no saben què fer-ne de la gran quantitat de matèria orgànica resultant. Cal buscar un sistema de gestió dels residus, que pot passar per la gestió per part de les administracions públiques locals.

Pel que fa als caçadors, han notat una millora pel que fa a la presència de cartutxos al sòl de l'espai però hi ha queixes sobre la comunicació i senyalització de les batudes. Es considera que caldria millorar aquest aspecte per evitar riscos innecessaris a l'espai.

Els pescadors també exposen problemes amb la pesca furtiva, sobretot de certs col·lectius. Aquests no demanen permisos de cap tipus i generen conflictes si les autoritats o els caçadors de la zona els criden l'atenció. A més, generen moltes deixalles a l'espai.

Finalment, s'insisteix en la necessitat de regulació dels visitants a l'espai, sobretot per la problemàtica dels gossos deslligats, que entren en conflicte amb galliners de la zona i amb ciclistes i també per la circulació de vehicles motoritzats, que rarament compleixen les regulacions de velocitats a la zona.

PROPOSTES DE MILLORA

- Creació d'un espai de coordinació entre cossos d'Agents Rurals, Mossos d'Esquadra i ajuntaments per tal de regular les activitats a la zona i fer-ne una millor gestió.
- Millorar la comunicació i senyalització de les batudes dels caçadors.
- Regular la pesca furtiva augmentant-ne els controls i posant les sancions necessàries.
- Instal·lar serveis bàsics com lavabos públics, senyalitzacions pel manteniment dels espais.

C. Activitats i perfil d'activitats adequades al espai.

S'identifiquen diferents singularitats de l'espai que són potencialment explotables a nivell d'educació ambiental:

- Cadolles
- Diversitat d'ecosistemes i el mosaic de paisatges vinculat als diferents usos del territori, el pantà, les cadolles, zona de secà, els fruiters, la floració... Tot això aporta diversitat.
- Història de l'embassament
- Jaciment de Genó, edat de bronze - hi ha alguna tesina de la UB
- Trinxeres a mig excavar al jaciment de Genó.
- Masos de volta, Mas llaurador és el més gran de Catalunya.
- Poblats vell d'Endesa - La canadenca
- Ruta del pantà a Sarroca, passant pels secans. Les rutes del Google maps et porten a través dels secans.
- Bosc de ribera i la fauna i flora vinculada als ecosistemes de la riba.
- La calma i tranquil·litat de la zona: activitats vinculades al silenci, l'escolta, per exemple: ubicar llibres en diferents punts de l'espai per al gaudi dels visitants, activitat que ja s'ha realitzat des de l'associació de veïns de la zona.

S'expressa la necessitat d'incloure el públic més jove a les activitats, sovint difícil d'atraure. Una de les propostes és realitzar activitats que ja s'organitzen als diferents municipis encarades a aquest públic a l'espai natural, per tal de fer-los participants directament o indirectament de la dinamització d'aquest.

D. Espais degradats a l'interior de l'espai natural.

A la zona d'Utxesa, al voltant de les explotacions agrícoles, es genera molta brossa dispersa, derivada dels elements que utilitzen a les explotacions, que s'acaben degradant-se i es reparteixen per tot l'espai, especialment a la vora dels camins. També és fàcil trobar ampolles d'aigua buides, etc.

Un altre aspecte a destacar és la destrucció de turons, la transformació a regadiu de centenars d'hectàrees i la creació de grans latifundis que perjudiquen la heterogeneïtat de l'espai i la biodiversitat associada a aquest. S'estan modificant els usos de les finques, de vegades sent incompatibles les modificacions amb altres activitats de la zona. N'és un exemple l'accés a la Laguna negra, ja que a hores d'ara no s'hi pot accedir a causa de la creació de grans latifundis.

Existeix un molí al final de l'embassament, a l'avinguda del molí, que seria interessant recuperar ja que és patrimoni arquitectònic, però està ple d'herbes i metalls.

També s'indica que al Tossal dels Moros i a Solibernat hi ha restes arquitectòniques que han estat espoliades al llarg dels anys. Consideren important restaurar la zona i senyalitzar-la.

Finalment exposen problemes a causa d'inundacions amb origen a les finques en guaret derivades de les mesures compensatòries. Els responsables anuncien que ja s'està tractant la problemàtica.

E. Coneixement àrees sensibles dins l'espai.

Totes les zones de cria i nidificació de xurra es consideren especialment sensibles al ser una espècie protegida i molt sensible.

També s'indiquen les cadolles com un espai a tenir en compte i les cues del pantà com la cua del salouet. Aquestes zones contenen fangs i són zones molt salinitzades amb espècies singulars. Es consideren molt valuoses per l'elevada biodiversitat i singularitat de fauna i flora tot i que no es valora suficient.

F. Coneixement de les espècies, hàbitats, requeriments de les mateixes.

En aquest espai natural hi ha presència de xurra, ganga, mallerenga de bigotis i repicatalons. També s'informa de la presència de ducs a Aitona.

Tot i que la ciutadania local es queixa de la dificultat d'avistament d'aquestes espècies s'arriba a la conclusió que el valor de l'espai natural és la presència d'aquestes espècies, no veure-les.

G. Rutes existents i possibles punts d'inici d'aquestes.

Existeixen diverses rutes a la zona i als voltants:

- Ruta Capa: a la serra brisa - fora de l'espai
- Camí verd de Torres de Segre - que es dirigeix a l'Aiguabarreig Segre-Cinca
- Punta del salouet, espai no marcat però molt interessant.
- Cara Sumada: ruta de Ponent Actiu
- Sender d'interpretació d'Utxesa
- Camí natural de torres de Segre i Utxesa

Es considera que fan falta més camins i senyalització del pantà a Aitona, també algun trajecte que vagi del pantà a Sarroca passant pels secans per tal de promocionar-los.

H. Divulgació i explicació dels Ajuts dels Espais Naturals Protegits.

S'informa de les Subvencions als espais naturals de Catalunya, als hàbitats i espècies del Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural i de les línies d'actuació que cobreix, els quals estaven fora de termini de la convocatòria 2023-2024 en el moment de realitzar la reunió.

Es reclamen subvencions no només per la realització d'accions sinó també pel manteniment d'aquestes, doncs moltes vegades es degraden i queden en l'oblit. També s'exposa la problemàtica dels ajuntaments petits amb falta de personal i pressupost doncs, si els ajuts no són del 100%, no els poden assumir.

Demanen subvencions per a la dinamització i la instal·lació de serveis bàsics als espais naturals com vàters públics.

Finalment es planteja la sol·licitud d'un ajut per la senyalització de l'espai amb la col·laboració de tots els ajuntaments.

Conclusions

En primer lloc, i posant èmfasis a això, cal destacar la dicotomia entre la zona de secà i la del Pantà d'Utxesa. Es detecta que hi ha un cert desconeixement de la part dels secans de la zona; pren protagonisme el pantà d'Utxesa, per la dinamització i l'activitat vinculada a aquest i el turisme lligat a la floració, molt important a la zona; per contra, es considera que el secà està més abandonat i només el coneixen pel tema ornitològic. És indispensable doncs, fer pedagogia i sensibilització de l'alt valor que té l'espai natural, tant pel que fa al Pantà, com per la zona dels secans.

Per trobar l'equilibri econòmic, social, mediambiental i productiu dels espais compartits cal treballar plegats, sense haver d'anar en contra de cap activitat, escoltant tots els agents i buscant solucions basades en l'avinentesa i la responsabilitat. Un bon exemple seria la revisió i/o creació d'un ou pla d'usos de l'espai, que posi sobre la taula tots els interlocutors i que siguin aquests els que determinin què falta, què és urgent o bé de què cal prescindir de l'espai natural.

Per altra banda, estem davant d'un espai natural on hi s'hi practiquen diferents esports, tots ells amb una regulació així com també amb una certa irresponsabilitat per part dels que el practiquen. Tant pel que fa a la pesca, on s'ha vist que ha augmentat la pesca furtiva i de nit, així com també amb la caça, que tot i que controlen la fauna cinegètica, entren en conflicte, a vegades, amb ciclistes, caminadors, etc.

En aquest espai natural també destaca l'abocament de deixalles de tot tipus, ja sigui de runa, papers, ampolles o d'altres. La incorporació de papereres, contenidors o bé la sanció, si es pot, dels abocaments incontrolats, podria ser una de les intervencions per a la millora d'aquest espai.

També cal però, fer neteja de sotabosc i del propi pantà, el qual ha anat acumulant sediments i això ha repercutit tant a la pràctica de pesca, com també a les pròpies espècies que hi habiten.

Altres observacions

Imatges de la reunió realitzada el 13/11/2023

Conclusions generals

Al llarg de les reunions dutes a terme amb els diferents agents que formen part dels secans de la Plana de Lleida s'han detectat diversos punts en comú; tant problemàtiques com necessitats i mancances a nivell global i individual de cada espai doncs al final, tots tenen certes característiques en comú.

Per començar, es detecta de forma general la desconexió dels espais per part de la ciutadania i les administracions locals. Per una banda, hi ha un ventall limitat de públic local que en fa ús per a la realització d'activitats esportives a l'aire lliure però no pas pel fet que aquests siguin espais naturals protegits. Per l'altra, tots els espais tenen cert grau de turisme de natura i ornitològic, tot i que aquest sigui punt d'enfrontament per la degradació que causen a l'espai. El turisme ornitològic, en alguns casos, entra en conflicte amb l'activitat econòmica de la zona i sovint degrada els espais justament creats per la protecció de les espècies que esperen veure com ara els guarets.

Pel que fa al ciclisme i els turismes motoritzats, malmeten els espais amb la creació de senders en camps de conreu i propietats privades, entrant en conflicte amb altres activitats que es desenvolupen a l'espai com la pagesia o la caça.

Per solventar la desconexió, la sensibilització i l'ús correcte dels espais es reclama la millora de la senyalització, tant dels panells informatius com dels cartells d'accessos i prohibicions de l'espai natural. També es reclama, de forma general, la restauració dels cartells ja existents abans de posar noves senyalitzacions i la homogeneïtzació del disseny, per donar una visió de projecte conjunt per part de totes les administracions que formen part de cada espai natural.

Una altra demanda és la realització de més jornades i activitats de sensibilització enfocades i adaptades als diferents públics objectius, per donar el valor que es mereixen els espais naturals i les seves singularitats a més de fer educació ambiental sobre els ecosistemes, les activitats que s'hi desenvolupen i la necessitat de protecció d'aquests.

Un altre tema destacable és la necessitat de planificació turística a nivell dels espais naturals però també a nivell territorial. Abans de promocionar els espais i desenvolupar-hi noves activitats per atraure a visitants cal planificar quina és la millor manera de fer-ho i quina capacitat té el territori d'oferir els serveis necessaris per als visitants.

Es detecten mancances pel que fa a allotjaments, restauració, punts d'informació, senyalització, accessos i serveis in situ als espais naturals, a més d'aspectes més concrets de cada espai natural.

Cal establir una planificació per solventar primer, totes les mancances detectades, i a partir d'aquí, buscar fórmules per atraure un turisme sostenible, desestacionalitzat i no massificat, que vagi en la línia dels objectius i les necessitats de cada zona. Per fer-ho, cal un espai de diàleg amb tots els agents vinculats al turisme i l'ús de l'espai natural, per arribar a un consens i a una coordinació real.

Es destaca el descontentament general pel que fa a la declaració de les zones ZEPA i les mesures associades. En primer lloc, hi ha queixes sobre com es van prendre les decisions, de

forma precipitada, amb poca transparència i sense tenir en compte l'opinió i les necessitats dels agents locals. A més, en alguns casos, inclús es va privar d'activitats que es desenvolupaven prèviament perjudicant als gestors i propietaris de les finques.

També hi ha queixes pel que fa a les mesures compensatòries i de protecció d'espècies. Es considera que les compensacions econòmiques no són suficients per cobrir les considerades pèrdues per privació d'activitat. A tot això, s'hi suma la desinformació per part de tots els agents locals, des de la pagesia a les administracions, pel que fa a les mesures implementades, el seguiment d'aquestes i les conseqüències, ja siguin positives o negatives, que han tingut per a cada territori.

Tot i que s'han fet jornades informatives a la majoria d'espais no s'ha aconseguit arribar al públic objectiu, i per tant, caldrà buscar noves fórmules per captar aquest públic o fer arribar la informació d'una manera més directa.

És necessari trencar barreres i buscar un espai de trobada entre els agents locals i les administracions competents per treballar conjuntament i aconseguir una comunicació fluida. Es considera prioritari la incorporació de l'opinió dels ajuntaments i la pagesia en la planificació i gestió dels espais naturals ja que són coneixedors de les dinàmiques i gestors finals del territori.

També es considera necessària la creació d'un òrgan gestor. Se'n planteja un per cada espai natural, amb la representació real de tots els actors dels secans de Lleida, per coordinar les accions que es desenvolupen a les diferents zones i s'adeqüin les actuacions a les necessitats reals d'aquests. Aquestes *Comissions dels Estèpics* han estat reivindicades històricament i han de servir per reunir periòdicament tots els agents implicats com s'ha fet al llarg de les reunions d'aquests informes per poder avançar en un nou model de gestió dels secans. Han de tenir la representació de les administracions públiques, el teixit associatiu, la comunitat científica, la pagesia, els col·lectius com la caça i la pesca, les comunitats de regants i tots aquells agents que estiguin vinculats als espais naturals.

També es considera important la creació d'espais de diàleg entre els ajuntaments i els cossos de seguretat com Agents Rurals i Mossos d'Esquadra de Catalunya, per coordinar la vigilància dels espais naturals, sancionar si cal, o amonestar.

En resum, cal trobar l'equilibri econòmic, social, medioambiental i productiu dels espais naturals sense anar en contra de cap activitat. Al contrari, cal escoltar tots els agents i buscar solucions basades en l'avinentsa i la responsabilitat col·lectiva.

Trobar l'equilibri per a una correcta gestió dels secans passa per organitzar els espais, no envair sectors i fer una gran tasca de divulgació i sensibilització acompanyada de la planificació turística i d'usos de cada espai natural.

Aquest equilibri només es pot aconseguir compatibilitzant el treball de la terra i el manteniment de l'espai natural amb totes les parts implicades.